

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему: «Управління кредитоспроможністю підприємства»
(на матеріалах ТОВ «Євробетон Хмельницький»)

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю
072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
Вівсянко В.Р.

Керівник: к.е.н., доцентка
Гриценко О.М.

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Рецензент: директор ТОВ
«Євробетон
Хмельницький»
Ніколайчук О.М.

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ	6
1.1. Економічна сутність та роль управління кредитоспроможністю підприємства	6
1.2. Методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ЄВРОБЕТОН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ»	19
2.1. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства в системі управління його кредитоспроможністю	19
2.2. Оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства	37
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ЄВРОБЕТОН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ»	47
3.1. Оптимізація структури зобов'язань підприємства як чинник підвищення його кредитоспроможності	47
3.2. Удосконалення системи фінансового планування та моніторингу як напрям управління кредитоспроможністю підприємства	54
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні основною проблемою функціонування більшості вітчизняних підприємств є необхідність забезпечення стабільної платоспроможності та здатності залучати зовнішні фінансові ресурси на прийнятних умовах. У контексті воєнного стану, економічної турбулентності та постійних змін фінансового середовища управління кредитоспроможністю підприємства набуває особливої ваги. Підприємства стикаються з ускладненим доступом до кредитних ресурсів, посиленням вимог фінансових установ до позичальників, зростанням ризиків неплатоспроможності та необхідністю оперативного прийняття управлінських рішень.

Питання специфіки визначення кредитоспроможності підприємства розглядали такі вчені, як: І. Бланк [6], В. Галасюк [8], О. Єпіфанов [13], С. Зубрин [16], В. Ковальов [18], В. Куклін [21], І. Литовченко [23], Є. Стоянова [38], П. Стецюк, О. Гудзь [39] та багато інших. У своїх працях науковці надають різноманітні підходи до визначення поняття кредитоспроможності та методичних засад її обчислення, проте сьогодні не існує єдиної методики, яка б поєднувала всі актуальні особливості.

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Для досягнення поставленої мети в роботі були поставлені та послідовно вирішені такі **завдання:**

- визначити економічну сутність та обґрунтувати роль управління кредитоспроможністю підприємства;
- систематизувати та узагальнити методичний інструментарій оцінювання кредитоспроможності підприємств;

- проаналізувати показники ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства в системі управління його кредитоспроможністю;
- здійснити оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства;
- обґрунтувати напрями підвищення кредитоспроможності підприємства на основі оптимізації структури його зобов'язань;
- розробити пропозиції щодо удосконалення системи фінансового планування та моніторингу як напрямку управління кредитоспроможністю підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Предметом дослідження є сукупність фінансово-економічних відносин, управлінських механізмів, методів і інструментів формування, оцінювання та забезпечення процесу управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Методи дослідження. Теоретичну та методичну базу дослідження склали основоположні наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені питанням управління кредитоспроможності. Для вирішення завдань роботи застосовано комплекс загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження. Зокрема, методи аналізу та синтезу використовувалися для визначення сутності кредитоспроможності підприємства та систематизації підходів до її оцінювання. Методи порівняльного, фінансово-економічного та статистичного аналізу дозволили провести детальний аналіз техніко-економічних показників і параметрів управління кредитоспроможності. Графічно-аналітичний підхід використовувався для візуалізації результатів дослідження у вигляді рисунків і таблиць, що демонструють стан, проблеми та шляхи забезпечення управління кредитоспроможністю підприємства.

Інформаційна база роботи. Основу інформаційного забезпечення дослідження складають законодавчі та нормативні документи України, які

регулюють діяльність підприємств, наукові роботи українських і зарубіжних дослідників, матеріали науково-практичних конференцій, інтернет-ресурси, що висвітлюють питання управління кредитоспроможністю підприємства, а також статистичні дані та матеріали ТОВ «Свробетон Хмельницький».

Апробація результатів дослідження. Окремі положення та отриманні результати магістерської роботи були оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції, приуроченої до 70-річного ювілею і 35-річної наукової та практичної діяльності у податковій сфері доктора економічних наук, професора СИНЧАКА Віктора Петровича (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова) [7].

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором теоретичні положення та практичні рекомендації з оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства, напрямів підвищення кредитоспроможності підприємства на основі оптимізації структури його зобов'язань й удосконалення системи фінансового планування та моніторингу як напряму управління кредитоспроможністю підприємства можуть бути впроваджені сучасними суб'єктами господарювання з метою забезпечення їх стабільного функціонування.

Структура роботи: згідно з поставленою метою та завданнями, робота включає вступ, три розділи, шість підрозділів, висновки, список використаних джерел (60 найменувань) і додаток. Загальний обсяг дослідження становить 84 сторінок.

РОЗДІЛ 1

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність та роль управління кредитоспроможністю підприємства

У сучасних умовах нестабільності економічного середовища, обмеженості фінансових ресурсів та зростання ризиків господарської діяльності особливого значення набуває проблема забезпечення кредитоспроможності підприємств. Кредитоспроможність є однією з ключових характеристик фінансового стану суб'єкта господарювання та визначає його можливості щодо залучення позикового капіталу на прийнятних умовах.

У науковій літературі поняття кредитоспроможності підприємства трактується неоднозначно. Найбільш поширеним є підхід, за яким кредитоспроможність розглядається як здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання за рахунок власних фінансових ресурсів та грошових потоків. У наукових дослідженнях кредитоспроможність підприємства розглядається як складна економічна категорія, що поєднує оцінку фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості, структури капіталу та здатності підприємства генерувати грошові потоки, достатні для обслуговування боргових зобов'язань. Різні науковці акцентують увагу на окремих аспектах цієї категорії, формуючи багатовимірний підхід до її аналізу. Особливої актуальності питання кредитоспроможності набуває для підприємств виробничої сфери, діяльність яких характеризується високою капіталомісткістю, значною залежністю від обігового капіталу та сезонними коливаннями грошових потоків. У таких умовах кредитоспроможність виступає не лише фінансовою характеристикою, а й інструментом забезпечення безперервності операційної діяльності.

Узагальнимо різні погляди на дослідження сутності поняття «кредитоспроможність» у науковій літературі, що відображено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Підходи науковців до тлумачення сутності поняття «кредитоспроможність підприємства»*

Автор, джерело	Тлумачення поняття «кредитоспроможність»
Е. Альтман (E. Altman)	Кредитоспроможність інтерпретується через ймовірність фінансового дистресу або банкрутства підприємства, що визначається за допомогою дискримінантних моделей на основі фінансових коефіцієнтів [1, С. 589-609].
І. О. Бланк	Кредитоспроможність підприємства розглядається як здатність позичальника своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання, включаючи основну суму боргу та відсотки, за рахунок стабільних грошових потоків і достатнього рівня ліквідності [6, С. 312-328].
В. Галасюк	Кредитоспроможність трактується як здатність підприємства підтримувати прийнятний рівень фінансової стійкості та довіри кредиторів шляхом оптимального співвідношення власного і позикового капіталу [8, С. 88-104].
О. Головка, О. Губарев, А. Пономарьова	..змога підприємства не просто залучити позиковий капітал, але й у повному обсязі та у визначені терміни розрахуватися за всіма своїми борговими зобов'язаннями. Вона формується в результаті його економічної діяльності та демонструє, наскільки ефективно здійснюється управління власними фінансовими ресурсами та раціонально поєднується використання і власних, і позикових коштів та їх вкладення у власний капітал [9, с. 53].
Є. Голубков	Кредитоспроможність розглядається як елемент фінансової надійності суб'єкта господарювання, що формується під впливом фінансової дисципліни, якості управління та стабільності доходів [10, С. 112].
О. В. Єпіфанов	Кредитоспроможність визначається як інтегральна характеристика фінансового стану підприємства, що відображає його можливість залучити позикові кошти та обслуговувати борг з урахуванням рівня фінансових ризиків і ефективності управління [14, С. 10].
І. Литовченко	Кредитоспроможність підприємства характеризує його потенціал щодо виконання кредитних зобов'язань у коротко- та довгостроковій перспективі на основі аналізу платоспроможності, прибутковості та ділової активності [23, С. 45-58].
Р. Мертон (R. Merton)	Кредитоспроможність підприємства розглядається у контексті структурної теорії кредитного ризику як здатність активів підприємства забезпечити виконання боргових зобов'язань у майбутньому [25, 449-470].
Дж. Олсон (J. Ohlson)	Кредитоспроможність ототожнюється з імовірністю дефолту підприємства, яка оцінюється шляхом використання логіст-моделей та системи фінансових індикаторів [30, С.109-131].

* Примітки: Складено автором на основі опрацьованих джерел [1,6,8,9,10,14,23, 25, 30]

На підставі узагальнення результатів, наведених у таблиці 1.1., можна дійти висновку, що наукові підходи до трактування сутності поняття «кредитоспроможність» доцільно систематизувати за двома основними напрямками.

Перший напрям пов'язаний із розумінням кредитоспроможності як здатності підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання, зокрема щодо погашення основної суми боргу та сплати відсотків за користування позиковими коштами. У межах цього підходу ключовий акцент робиться на платіжній дисципліні, ліквідності та стабільності грошових потоків позичальника, що забезпечують виконання зобов'язань перед кредиторами у визначені строки.

Другий напрям інтерпретує кредитоспроможність як комплексну характеристику фінансового стану підприємства, за якої можливим є не лише залучення кредитних ресурсів, а й забезпечення їх своєчасного та повного повернення. У цьому випадку кредитоспроможність розглядається крізь призму доступу до позикового капіталу, рівня фінансової стійкості, структури капіталу та ефективності фінансового управління.

У цілому аналіз наукових праць свідчить, що при визначенні кредитоспроможності більшість авторів акцентують увагу на таких ключових категоріях, як спроможність, здатність, передумови та можливості позичальника щодо виконання кредитних зобов'язань. При цьому наголошується, що погашення боргу має здійснюватися насамперед за рахунок власних грошових потоків, сформованих у процесі ефективного використання залучених кредитних ресурсів. Саме сукупність зазначених ознак формує методологічну основу управління кредитоспроможністю підприємства в сучасних умовах господарювання.

Таким чином, аналіз наукових підходів свідчить, що кредитоспроможність підприємства розглядається як багатокомпонентна фінансово-економічна категорія, яка поєднує ознаки платоспроможності, фінансової стійкості, рівня ризику та ефективності управління. Відсутність єдиного підходу зумовлює доцільність використання комплексного трактування кредитоспроможності як об'єкта управління.

Кредитоспроможність підприємства формується під впливом сукупності взаємопов'язаних факторів, які визначають рівень його фінансової надійності, здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати боргові зобов'язання, а також генерувати стабільні грошові потоки. Більшість науковців поділяють фактори формування кредитоспроможності на внутрішні та зовнішні: внутрішні фактори залежать від якості фінансового менеджменту, рівня ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ефективності використання ресурсів, тоді як зовнішні формуються під впливом макроекономічних умов, галузевих особливостей, кредитної політики банків і стану інституційного середовища [8,14]. Такий підхід дає змогу комплексно оцінити рівень кредитного ризику підприємства та обґрунтувати управлінські рішення щодо залучення і використання позикового капіталу (таблиця 1.2.).

Таблиця 1.2. Фактори формування кредитоспроможності підприємства*

Група факторів	Фактор	Зміст та вплив на кредитоспроможність
1	2	3
Внутрішні фактори	Фінансовий стан підприємства	Відображає загальний рівень фінансової стійкості, співвідношення активів і зобов'язань, здатність підприємства забезпечувати безперервність діяльності.
	Структура капіталу та зобов'язань	Визначає рівень фінансового ризику; надмірна частка короткострокових зобов'язань погіршує кредитоспроможність, тоді як зростання довгострокового фінансування її підвищує.
	Ліквідність і платоспроможність	Характеризує здатність підприємства своєчасно виконувати поточні зобов'язання, що є базовою умовою позитивної оцінки позичальника.
	Грошові потоки	Визначають реальну спроможність обслуговувати борг; стабільні операційні грошові потоки знижують кредитний ризик.
	Рентабельність діяльності	Забезпечує формування прибутку як джерела погашення зобов'язань і свідчить про ефективність використання ресурсів.
	Ділова активність	Відображає швидкість обороту активів і капіталу; висока оборотність сприяє підвищенню ліквідності та кредитоспроможності.
	Якість фінансового менеджменту	Визначає ефективність управлінських рішень щодо планування, контролю та оптимізації фінансових потоків і боргового навантаження.

Продовження таблиці 1.2.

1	2	3
Зовнішні фактори	Макроекономічні умови	Впливають на рівень процентних ставок, інфляцію, платоспроможний попит і загальні умови кредитування підприємств.
	Галузеві особливості	Формують специфічні ризики діяльності (капіталомісткість, сезонність, циклічність), які враховуються кредиторами при оцінюванні позичальника.
	Кредитна політика банків	Визначає вимоги до позичальників, методи оцінювання кредитоспроможності та умови надання кредитів.
	Доступність і вартість кредитних ресурсів	Впливає на можливість залучення позикового капіталу та рівень фінансового навантаження підприємства.
	Інституційне та правове середовище	Забезпечує правовий захист кредиторів і позичальників, стабільність договірних відносин.
	Ділова репутація підприємства	Формує рівень довіри з боку банків, інвесторів і контрагентів та впливає на умови фінансування.

*Примітка. Систематизовано автором на основі [6,8,14]

Внутрішні фактори формування кредитоспроможності підприємства є визначальними, оскільки безпосередньо залежать від ефективності управління фінансово-господарською діяльністю.

Зовнішні фактори формування кредитоспроможності підприємства не залежать від управлінських рішень, однак істотно впливають на умови залучення кредитних ресурсів. Макроекономічна нестабільність, коливання процентних ставок, інфляційні процеси та загальна кон'юнктура фінансового ринку визначають доступність кредитів і вимоги банків до позичальників [6, 8].

Таким чином, кредитоспроможність підприємства є складною економічною категорією, що відображає рівень його фінансової надійності, здатність ефективно управляти зобов'язаннями та забезпечувати баланс між власним і позиковим капіталом. Розуміння економічної сутності кредитоспроможності та її ролі в системі фінансового управління є теоретичною основою для подальшого аналізу та розробки практичних заходів щодо її підвищення.

Отже, узагальнення результатів наукових досліджень дає підстави стверджувати, що сучасне трактування кредитоспроможності підприємства має комплексний характер і ґрунтується на поєднанні фінансово-аналітичного, управлінського та прогнозного підходів. У межах фінансово-аналітичного підходу кредитоспроможність розглядається як сукупність кількісних показників, що відображають ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і здатність підприємства обслуговувати боргові зобов'язання. Управлінський підхід акцентує увагу на ролі фінансових рішень, структурі капіталу, політиці залучення позикових ресурсів та ефективності контролю фінансових ризиків. Прогнозний підхід, у свою чергу, орієнтований на оцінювання перспективної здатності підприємства виконувати кредитні зобов'язання з урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього економічного середовища. Комплексність зазначених підходів свідчить про те, що кредитоспроможність не є статичною характеристикою, а формується та змінюється під впливом системи управлінських рішень, що приймаються на підприємстві. Саме тому в сучасних умовах господарювання особливого значення набуває управління кредитоспроможністю підприємства як цілеспрямований, безперервний процес планування, аналізу, контролю та коригування фінансових параметрів діяльності.

У межах магістерської роботи доцільним і методологічно обґрунтованим є подальший розгляд ролі управління кредитоспроможністю підприємства, оскільки встановлені фактори її формування не є статичними, а перебувають під постійним впливом управлінських рішень у сфері фінансів. Відтак кредитоспроможність підприємства дедалі частіше розглядається не лише як результат оцінювання з боку кредиторів, а як цільовий параметр фінансового управління, що підлягає активному регулюванню.

Управління кредитоспроможністю підприємства доцільно трактувати як цілеспрямовану систему управлінських рішень, методів і процедур, спрямованих на забезпечення здатності підприємства залучати позиковий капітал на

економічно прийнятних умовах та своєчасно і в повному обсязі виконувати боргові зобов'язання при збереженні фінансової стійкості [14]. Сучасні українські та зарубіжні науковці підкреслюють, що в умовах фінансової нестабільності, обмеженого доступу до кредитних ресурсів і зростання ризиків кредитоспроможність трансформується з «оціночної характеристики» у повноцінний об'єкт постійного управління, що реалізується через систематичний моніторинг фінансових показників, управління ризиками, оптимізацію структури капіталу та впровадження превентивних заходів [1, 18]. Саме такий підхід дозволяє підвищити довіру кредиторів і знизити кредитний ризик.

З огляду на це, поглиблений аналіз ролі управління кредитоспроможністю підприємства в системі фінансового управління є необхідною передумовою обґрунтування практичних напрямів її підвищення, що визначає логіку та послідовність подальшого дослідження. Узагальнення ключових аргументів щодо ролі управління кредитоспроможністю підприємства подано на рис. 1.1.

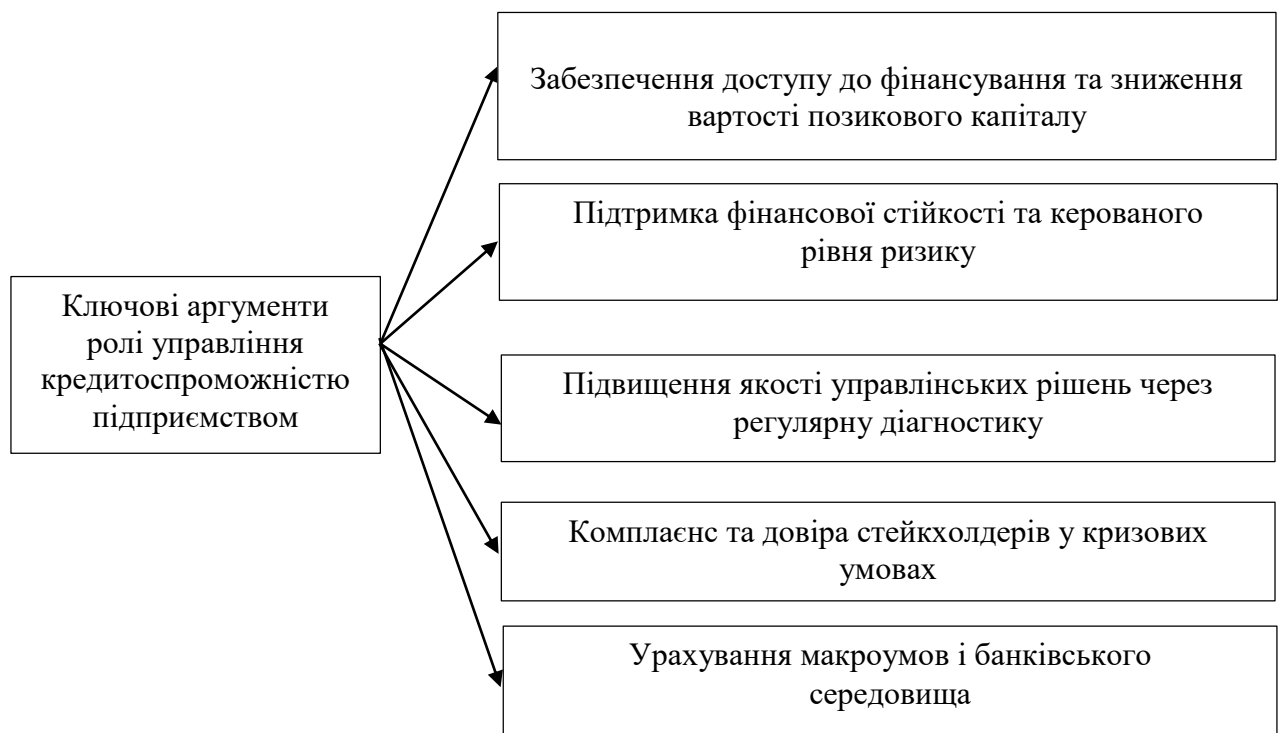

Рисунок 1.1. Ключові аргументи ролі управління кредитоспроможністю підприємством*

* Примітки: Складено автором за джерелами [1,18]

Проаналізуємо ключові аргументи, що розкривають роль управління кредитоспроможністю підприємства, узагальнені на рис 1.1. Насамперед ефективно управління кредитоспроможністю забезпечує доступ підприємства до фінансових ресурсів і сприяє зниженню вартості позикового капіталу завдяки прогнозованості грошових потоків, раціональній структурі боргу та належній платіжній дисципліні. Це, у свою чергу, підвищує фінансову безпеку та інвестиційну привабливість підприємства.

Важливою функцією управління кредитоспроможністю є підтримка фінансової стійкості та контроль рівня фінансових ризиків, що проявляється у здатності підприємства своєчасно виконувати зобов'язання та забезпечувати безперервність діяльності. Підвищення якості управлінських рішень досягається шляхом регулярної фінансової діагностики на основі коефіцієнтного аналізу та використання інтегральних моделей оцінювання ризиків, які дозволяють своєчасно виявляти ознаки погіршення кредитного профілю.

В умовах економічної нестабільності та воєнних викликів зростає роль комплаєнсу, прозорості фінансової звітності та довіри з боку стейкхолдерів, що безпосередньо впливає на кредитні рішення банківських установ. Водночас управління кредитоспроможністю має враховувати макроекономічні умови та стан банківського середовища, оскільки фінансова стійкість бізнесу є ключовою передумовою активізації кредитування та інвестиційної діяльності в економіці.

Отже, кредитоспроможність підприємства слід розглядати як комплексну фінансово-економічну характеристику, рівень якої формується під впливом системи внутрішніх і зовнішніх факторів та безпосередньо залежить від ефективності фінансового управління. В умовах підвищеної економічної невизначеності та обмеженого доступу до кредитних ресурсів управління кредитоспроможністю набуває стратегічного значення, оскільки визначає фінансову стійкість підприємства, умови залучення позикового капіталу та можливості забезпечення безперервності його діяльності.

З огляду на вищевикладене, постає об'єктивна необхідність застосування науково обґрунтованого методичного інструментарію, який би дозволяв не лише оцінювати поточний рівень кредитоспроможності підприємства, а й здійснювати її системне управління на основі комплексної фінансової діагностики, моніторингу ризиків і прогнозування змін фінансового стану. Саме ці аспекти зумовлюють доцільність подальшого розгляду методичного інструментарію оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства, що становить зміст наступного підрозділу магістерської роботи.

1.2. Методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства

Оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства є ключовим елементом системи фінансового менеджменту та управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє не лише визначити поточну здатність суб'єкта господарювання своєчасно й у повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання, а й оцінити ефективність управлінських рішень щодо формування, підтримання та відновлення кредитоспроможності у середньо-та довгостроковій перспективі [14].

У наукових дослідженнях І. О. Бланка, О. В. Єпіфанова, В. М. Галасюка, В. В. Ковальова управління кредитоспроможністю розглядається як цілеспрямований процес, що включає планування, аналіз, моніторинг і контроль фінансового стану підприємства з урахуванням структури капіталу, ліквідності, платоспроможності та ділової активності [6,8,14, 18]. Сучасний методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства сформований на основі поєднання кількісних і якісних методів, що базуються на використанні фінансової, управлінської та прогнозної інформації. Зокрема, у працях І. А. Бланка, В. В. Ковальова, О. О. Терещенка та наголошується, що оцінювання має здійснюватися не лише за статичними показниками фінансової

звітності, а й з урахуванням динаміки показників та результативності управлінських рішень [6, 18, 46].

До кількісних методів оцінювання управління кредитоспроможністю належать:

- аналіз фінансових коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності;
- інтегральні та рейтингові моделі оцінювання (моделі Альтмана, Таффлера, Спрінгейта, Ліса);
- дискримінантний і факторний аналіз, що дозволяють оцінити вплив управлінських рішень на рівень кредитного ризику [6, 18, 46].

Разом з тим, як зазначають В. М. Галасюк О. В. Єпіфанов, та І. А. Литовченко, якісні методи відіграють не менш важливу роль у системі управління кредитоспроможністю, оскільки дозволяють оцінити:

- якість фінансового менеджменту та корпоративного управління;
- стабільність грошових потоків;
- репутацію підприємства та його кредитну історію;
- вплив зовнішнього економічного середовища на здатність підприємства обслуговувати борг [8, 14, 23].

Таким чином, на думку вищезазначених науковців методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства доцільно розглядати як комплекс взаємопов'язаних методів і показників, спрямованих на забезпечення обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу, зниження кредитних ризиків та підвищення фінансової стійкості підприємства в умовах нестабільного економічного середовища. З метою систематизації наукових підходів та практичних інструментів до оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства доцільно узагальнити основні методи, що застосовуються у фінансовому менеджменті. Різноманіття підходів до оцінювання кредитоспроможності зумовлює необхідність їх структуризації за змістом, інформаційною базою та

управлінським призначенням. Узагальнення методичного інструментарію дозволяє не лише оцінити поточний рівень кредитоспроможності підприємства, а й визначити напрями прийняття управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу, управління ліквідністю, забезпечення платоспроможності та зниження кредитних ризиків. Відповідно, у таблиці 1.3 узагальнено основні методи оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства, визначено їх методичні інструменти та окреслено їх управлінські рішення,.

Таблиця 1.3. Узагальнення методичного інструментарію оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства*

Методи оцінювання	Методичні інструменти та показники	Управлінські рішення у сфері кредитоспроможності
Коефіцієнтний аналіз	Показники ліквідності (поточної, швидкої, абсолютної); коефіцієнти платоспроможності; показники фінансової стійкості; рентабельність активів і капіталу	Оптимізація структури оборотного капіталу; управління поточними зобов'язаннями; підвищення ліквідності та платоспроможності
Аналіз структури капіталу	Коефіцієнт автономії; фінансового левереджу; співвідношення власного і позикового капіталу	Коригування структури джерел фінансування; зниження боргового навантаження; оптимізація вартості капіталу
Аналіз грошових потоків	Чистий грошовий потік; коефіцієнт покриття боргу; показники Cash Flow	Забезпечення здатності обслуговувати борг; управління платіжним календарем; планування погашення кредитів
Динамічний фінансовий аналіз	Аналіз тенденцій фінансових показників; темпи зростання доходів, витрат і прибутку	Прогнозування кредитоспроможності; раннє виявлення фінансових ризиків; коригування фінансової стратегії
Інтегральні (рейтингові) моделі	Моделі Альтмана, Таффлера, Спрінгейта, Ліса	Оцінювання ймовірності фінансової нестабільності; прийняття рішень щодо залучення або реструктуризації кредитів
Факторний та дискримінантний аналіз	Оцінка впливу ключових факторів на кредитоспроможність; багатofакторні моделі	Визначення критичних факторів зниження кредитоспроможності; управління фінансовими ризиками
Якісні методи оцінювання	Оцінка якості менеджменту; ділова репутація; кредитна історія; галузеві та макроекономічні фактори	Формування довіри кредиторів; удосконалення корпоративного управління; підвищення інвестиційної привабливості
Комплексна управлінська оцінка	Посвідчення кількісних і якісних методів; використання фінансової та управлінської інформації	Формування системи управління кредитоспроможністю; стратегічне фінансове планування; забезпечення фінансової стійкості

* Примітки: Складено автором за джерелами [8,14,16]

Узагальнений методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства свідчить, що найбільш ефективним є комплексний підхід, який поєднує кількісні фінансові методи з якісною оцінкою управлінських та зовнішніх факторів (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Схема оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства*

* Примітки: Складено автором за джерелами [6,8,46]

Такий підхід забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу, зниження кредитних ризиків і підвищення фінансової стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності.

Узагальнений методичний інструментарій оцінювання управління кредитоспроможністю підприємства свідчить, що найбільш ефективним є комплексний підхід, який поєднує кількісні фінансові методи з якісною оцінкою управлінських та зовнішніх факторів. Такий підхід дозволяє не лише об'єктивно визначити поточний рівень кредитоспроможності підприємства, а й оцінити результативність управлінських рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів.

Використання інтегрованого методичного інструментарію забезпечує своєчасне виявлення фінансових ризиків, обґрунтування напрямів оптимізації структури капіталу та підвищення ефективності управління зобов'язаннями. У результаті це сприяє зниженню кредитних ризиків, зміцненню фінансової стійкості підприємства та підвищенню його адаптивності до умов економічної нестабільності.

Отже, методичний інструментарій оцінювання кредитоспроможності підприємств є багаторівневим і потребує адаптації до специфіки діяльності підприємства, масштабів бізнесу та умов фінансового середовища.

Використання комплексного підходу створює теоретичну основу для подальшого аналізу кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у практичній частині магістерської роботи.

Таким чином, кредитоспроможність підприємства формується під впливом складної системи внутрішніх і зовнішніх факторів, взаємодія яких визначає рівень фінансової надійності позичальника. Це обумовлює необхідність комплексного підходу до її оцінювання та управління, що створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у другому розділі магістерської роботи.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ЄВРОБЕТОН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ»

2.1. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства в системі управління його кредитоспроможністю

Необхідність проведення аналізу управління кредитоспроможністю підприємства зумовлена зростанням ролі фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів господарювання в умовах економічної нестабільності, посилення вимог фінансових установ до позичальників та ускладнення доступу до кредитних ресурсів. Кредитоспроможність підприємства виступає інтегральною характеристикою його здатності своєчасно та в повному обсязі виконувати боргові зобов'язання, а рівень її формування безпосередньо залежить від ефективності системи управління фінансовими ресурсами, зобов'язаннями та грошовими потоками. У зв'язку з цим аналіз управління кредитоспроможністю дозволяє не лише оцінити поточний фінансовий стан підприємства, а й виявити ключові чинники, управлінські рішення та внутрішні резерви, що визначають можливості залучення позикового капіталу на прийнятних умовах. Проведення такого аналізу є необхідною передумовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації структури капіталу, зниження кредитних ризиків та забезпечення стабільного фінансового розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Практична реалізація аналізу управління кредитоспроможністю в межах даного дослідження здійснюватиметься на матеріалах ТОВ «Євробетон Хмельницький» - підприємства реального сектору економіки, що спеціалізується на виробництві та реалізації бетонних сумішей та будівельних матеріалів і функціонує в умовах високої капіталомісткості та підвищеної залежності від

залучених фінансових ресурсів. Діяльність підприємства характеризується значною потребою в оборотному капіталі, наявністю дебіторської та кредиторської заборгованості, а також чутливістю до коливань ділової активності будівельного ринку, що обумовлює актуальність оцінювання рівня його кредитоспроможності. Використання фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за відповідний період дає змогу комплексно дослідити вплив фінансових показників і управлінських рішень на здатність підприємства виконувати свої боргові зобов'язання та сформулювати обґрунтовані висновки щодо ефективності управління кредитоспроможністю.

З огляду на специфіку діяльності ТОВ «Євробетон Хмельницький» та необхідність забезпечення ефективного управління кредитоспроможністю, фінансова стійкість підприємства значною мірою визначається станом його внутрішньої економічної основи, насамперед структурою та динамікою зобов'язань. Саме зобов'язання формують рівень боргового навантаження підприємства, впливають на ліквідність, платоспроможність і здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання перед кредиторами. У зв'язку з цим першочерговим етапом подальшого дослідження є аналіз складу, структури та динаміки зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький», результати якого узагальнено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Оцінка довгострокових зобов'язань у системі управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020-2024 рр.*

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Довгострокові зобов'язання, тис. грн	9 200,0	10 100,0	10 952,2	8 616,8	8 048,8
Усього капіталу (активи), тис. грн	22 692,1	26 969,8	45 148,7	72 216,6	100 684,6
Необоротні активи, тис. грн	18 500,0	21 800,0	30 400,0	41 161,2	50 278,4
Частка довгострокових зобов'язань у капіталі, %	40,6	37,5	24,3	11,9	8,0
Співвідношення довгострокових зобов'язань і необоротних активів	0,50	0,46	0,36	0,21	0,16

*Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Проведений аналіз свідчить про сталу тенденцію до зменшення ролі довгострокових зобов'язань у фінансуванні діяльності підприємства. Якщо у 2020 році їх частка в загальній сумі капіталу становила близько 40,6 %, то у 2024 році вона скоротилася до 8,0 %, що вказує на суттєве зниження боргового навантаження та посилення фінансової автономії підприємства.

Важливим з позиції управління кредитоспроможністю є також співвідношення довгострокових зобов'язань і необоротних активів. У 2020–2021 роках значення показника перебувало в межах 0,46–0,50, що свідчило про часткове фінансування необоротних активів за рахунок позикових коштів. Починаючи з 2022 року спостерігається чітка тенденція до зниження цього показника, і у 2024 році він становить 0,16, що означає покриття необоротних активів переважно власним капіталом.

З управлінської точки зору така динаміка є позитивною для кредитоспроможності підприємства, оскільки:

- зменшується залежність від довгострокових кредиторів;
- знижується ризик довгострокової неплатоспроможності;
- покращується структура капіталу та інвестиційна привабливість;
- підприємство формує потенціал для залучення нових кредитних ресурсів у разі потреби на більш вигідних умовах.

У межах дослідження управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» важливе значення має аналіз стабільності умов обслуговування зобов'язань, зокрема відсоткових ставок та графіків їх погашення. Вихідною інформаційною базою для проведення аналізу слугували умови кредитного договору з АТ «Державний ощадний банк України», договір фінансового лізингу, а також графіки погашення основної суми боргу та відсотків (додаток А - Кредитний договір з АТ «Державний ощадний банк України» та Графік платежів за Кредитним договором, додаток Б1, Б2 - Договори фінансового лізингу та графік лізингових платежів). Умови кредитного договору передбачають формування відсоткової ставки на основі змінюваної базової

ставки (індексу UIRD) з додаванням фіксованої маржі банку (додаток А). З управлінської точки зору такий механізм містить процентний ризик, пов'язаний із можливими коливаннями ринкових ставок, що може призводити до зростання витрат на обслуговування боргу. Водночас чітко визначена формула розрахунку процентної ставки та її перегляд у встановлені договором періоди забезпечують прозорість кредитних відносин і дозволяють фінансовому менеджменту підприємства завчасно оцінювати вплив змін процентних ставок на грошові потоки.

Аналіз графіків погашення кредиту та лізингових платежів свідчить про рівномірний розподіл платіжного навантаження в часі та відсутність значних пікових виплат. Це створює сприятливі умови для фінансового планування, формування платіжного календаря та підтримання платоспроможності підприємства. З управлінської позиції така структура погашення знижує ризик касових розривів і підвищує передбачуваність грошових потоків.

Важливим інструментом управління ризиками є також можливість реструктуризації зобов'язань, передбачена умовами кредитного договору та договору фінансового лізингу (додатки А, Б1, Б2). Наявність положень щодо зміни графіків платежів, пролонгації строків кредитування або коригування умов обслуговування боргу у разі погіршення фінансового стану підприємства підвищує гнучкість управління зобов'язаннями та знижує ймовірність втрати платоспроможності в умовах економічної нестабільності.

Проведений аналіз довгострокових зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» та умов їх обслуговування засвідчив, що підприємство застосовує в цілому зважену та керовану боргову політику. Структура кредитних і лізингових зобов'язань, прозорі механізми формування відсоткових ставок, а також рівномірні графіки погашення забезпечують прогнозованість фінансового навантаження та знижують ризик порушення платіжної дисципліни. Виявлені процентні ризики мають контрольований характер і можуть бути мінімізовані шляхом активного фінансового планування та використання механізмів

реструктуризації. Загалом сформовані умови обслуговування довгострокових зобов'язань не створюють критичних загроз для фінансової стійкості підприємства та сприяють підтриманню належного рівня його кредитоспроможності.

Разом із тим ефективність управління кредитоспроможністю підприємства значною мірою визначається не лише станом довгострокових, а й поточних зобов'язань, оскільки саме вони формують короткострокове платіжне навантаження та безпосередньо впливають на ліквідність і здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. У зв'язку з цим доцільним є подальший перехід до аналізу складу, структури та динаміки поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Наведені дані таблиці 2.1 (додаток В) свідчать, що у 2023-2024 роках обсяг поточних кредитів банків стабілізувався на рівні 664,8 тис. грн, що вказує на мінімізацію залежності підприємства від короткострокового банківського фінансування. З позиції управління кредитоспроможністю така ситуація є позитивною, оскільки зменшує ризики раптового зростання процентних витрат і підвищує керованість платіжних зобов'язань у короткостроковому періоді.

Водночас загальний обсяг поточних зобов'язань у 2024 році зріс на 15 879,6 тис. грн порівняно з 2023 роком, що відбулося насамперед за рахунок суттєвого збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги. Це свідчить про активне використання комерційного кредиту як джерела фінансування оборотного капіталу. З управлінської точки зору такий підхід дозволяє тимчасово знизити потребу в банківських кредитах, однак підвищує ризик погіршення платіжної дисципліни та залежності від постачальників.

Зростання поточних зобов'язань з оплати праці та розрахунків із бюджетом у 2024 році потребує підвищеної уваги фінансового менеджменту, оскільки несвоєчасне виконання цих зобов'язань може негативно вплинути на соціальну стабільність та фінансову репутацію підприємства. Водночас скорочення частки

банківських короткострокових кредитів у структурі поточних зобов'язань свідчить про більш збалансовану політику управління ліквідністю.

У цілому структура і динаміка поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» свідчать, що ключовим завданням управління кредитоспроможністю у короткостроковому періоді є оптимізація кредиторської заборгованості, узгодження строків її погашення з реальними грошовими надходженнями та посилення контролю за платоспроможністю, що є необхідною передумовою підтримання стабільної фінансової стійкості підприємства.

Побудована стовпчикова діаграма з лінійними трендами наочно відображає динаміку темпів росту та приросту поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» у 2020-2024 роках. У 2021 році темп росту зобов'язань залишався близьким до одиниці, що свідчить про відносну стабільність короткострокового фінансового навантаження підприємства.

Динаміка темпів росту та приросту поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький»

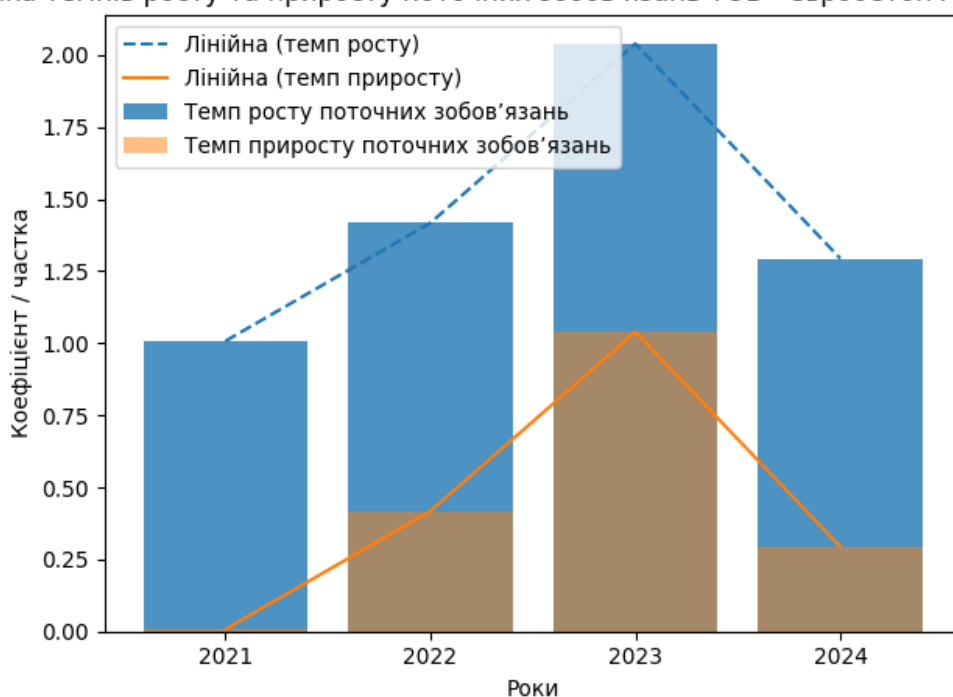

Рисунок 2.1 - Аналіз та оцінка динаміки поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2021–2024 рр., тис. грн*.*

*Примітки: Побудовано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

У 2022 році спостерігається помітне прискорення темпів росту та приросту поточних зобов'язань, що пов'язано з розширенням операційної діяльності та зростанням кредиторської заборгованості. Найбільш різке зростання зафіксовано у 2023 році, коли темп росту перевищив 2,0, а темп приросту досяг максимального значення за аналізований період. Це свідчить про істотне збільшення фінансового навантаження на оборотний капітал і зростання ризиків ліквідності.

У 2024 році темпи росту та приросту дещо знизилися, що відображено спадною траєкторією лінійного тренду, однак їх рівень залишається підвищеним. Така динаміка свідчить про часткову стабілізацію структури поточних зобов'язань, проте підтверджує необхідність посилення управлінського контролю за короткостроковими зобов'язаннями.

Отже, лінійні тренди на рисунку візуалізують нестійку траєкторію фінансових змін, що потребує активного управління ліквідністю, оптимізації строків розрахунків із контрагентами та зниження ризиків втрати платоспроможності в короткостроковому періоді.

Проведений аналіз довгострокових і поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» засвідчив істотні зміни у структурі та динаміці залученого капіталу підприємства впродовж 2020-2024 років. У частині довгострокових зобов'язань спостерігається відносна стабільність їх обсягів та умов обслуговування, що свідчить про прогнозованість боргового навантаження та керованість процентних ризиків. Наявність фіксованих графіків погашення і відсутність різких коливань заборгованості створюють передумови для збереження фінансової стійкості у середньо- та довгостроковій перспективі. Водночас аналіз поточних зобов'язань виявив значне зростання їх обсягів, особливо у 2023-2024 роках, що зумовлено переважно збільшенням кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги. Така трансформація структури короткострокових зобов'язань свідчить про активне використання комерційного кредиту як джерела фінансування оборотного капіталу, що знижує

залежність від банківських короткострокових кредитів, але водночас підвищує ризики ліквідності та платіжної дисципліни. Отже, результати аналізу зобов'язань підтверджують, що ключовим викликом для управління кредитоспроможністю підприємства є збалансування строків погашення довгострокових і поточних зобов'язань, а також забезпечення достатнього рівня грошових ресурсів для своєчасного виконання короткострокових фінансових зобов'язань.

З огляду на виявлені структурні зрушення у складі зобов'язань та зростання короткострокового фінансового навантаження, подальший аналіз доцільно спрямувати на оцінювання ліквідності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Євробетон Хмельницький». Саме ці показники дозволяють комплексно оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати належний рівень фінансової стійкості та забезпечувати ефективність використання наявних ресурсів у системі управління його кредитоспроможністю. З метою комплексної оцінки кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» в таблицю 2.2 додатка Г узагальнено систему показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності.

Управління кредитоспроможністю підприємства доцільно провести через призму показника ліквідності, а саме: коефіцієнта поточної ліквідності, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності (таблиця 2.2).

Дані узагальнюючої таблиці 2.2. свідчать про те, що у 2020-2024 роках фінансовий стан ТОВ «Євробетон Хмельницький» у частині короткострокової платоспроможності характеризується структурною напруженістю та обмеженою ліквідністю оборотного капіталу. Незважаючи на зростання обсягів оборотних активів, підприємству не вдалося досягти нормативних значень ключових коефіцієнтів ліквідності, що свідчить про дисбаланс між активами та поточними зобов'язаннями.

Таблиця 2.2. Узагальнююча таблиця ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 рр.*

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення 2024/2020(+/-)
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	120,0	125,0	130,0	133,6	126,4	+6,4
Оборотні активи, тис. грн	30 500,0	33 500,0	36 800,0	38 904,7	50 406,2	+19 906,2
Запаси, тис. грн	21 000,0	22 800,0	24 500,0	25 603,9	29 817,4	+8 817,4
Поточні зобов'язання, тис. грн	42 600,0	49 212,0	56 905,0	60 496,9	74 248,5	+31 648,5
Швидкі активи (ОА – Запаси), тис. грн	9 500,0	10 700,0	12 300,0	13 300,8	20 588,8	+11 088,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,72	0,68	0,65	0,64	0,68	-0,04
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,22	0,22	0,22	0,22	0,28	+0,06
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0028	0,0025	0,0023	0,0022	0,0017	-0,0011

*Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Упродовж аналізованого періоду обсяг оборотних активів зріс з 30 500,0 тис. грн у 2020 році до 50 406,2 тис. грн у 2024 році, тобто майже на 65 %. Однак водночас поточні зобов'язання зросли ще більш стрімко - з 42 600,0 тис. грн до 74 248,5 тис. грн, або майже на 74 %. Така динаміка означає, що підприємство фінансує розширення операційної діяльності переважно за рахунок короткострокових джерел, що погіршує його ліквідну позицію та підвищує залежність від зовнішніх контрагентів. Аналіз структури оборотних активів показує, що домінуючою складовою є запаси, обсяг яких у 2024 році становив 29 817,4 тис. грн, або майже 59 % загальної суми оборотних активів. Висока концентрація коштів у запасах обмежує їх мобільність та негативно впливає на здатність підприємства оперативно реагувати на зростання платіжних зобов'язань. Це безпосередньо пояснює стабільно низькі значення коефіцієнта швидкої ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності у 2020–2024 роках коливався в межах 0,64–0,72, що суттєво нижче рекомендованого нормативу 1,5–2,0. Така ситуація означає, що навіть за умови повної мобілізації оборотних активів підприємство не здатне повністю погасити свої короткострокові зобов'язання. Найнижче значення показника зафіксовано у 2023 році (0,64), що корелює з різким зростанням поточних зобов'язань у цей період.

Коефіцієнт швидкої ліквідності протягом 2020–2023 років залишався на рівні 0,22, а у 2024 році зріс до 0,28. Хоча така тенденція є позитивною, досягнутий рівень все ще значно нижчий за нормативне значення 0,7–1,0. Це свідчить про те, що навіть без урахування запасів підприємство не має достатнього обсягу швидкоореалізованих активів для покриття поточних зобов'язань, що створює ризики порушення платіжної дисципліни.

Найбільш критичною є ситуація з абсолютною ліквідністю. Значення відповідного коефіцієнта протягом аналізованого періоду не перевищувало 0,003, що у десятки разів нижче нормативного рівня 0,2–0,25. Це означає, що грошові кошти та їх еквіваленти практично не виконують функцію резерву ліквідності, а підприємство змушене здійснювати платежі за рахунок поточних надходжень або відстрочення розрахунків із контрагентами. Побудована стовпчикова діаграма наочно підтверджує результати аналітичних розрахунків показників ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у 2020–2024 р. (рис.2.2).

Побудована стовпчикова діаграма наочно підтверджує результати аналітичних розрахунків показників ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у 2020–2024 роках. Видно, що коефіцієнт поточної ліквідності протягом усього аналізованого періоду залишається нижчим за нормативне значення, що свідчить про обмежену здатність підприємства покривати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів.

Динаміка показників ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» (2020–2024 рр.)

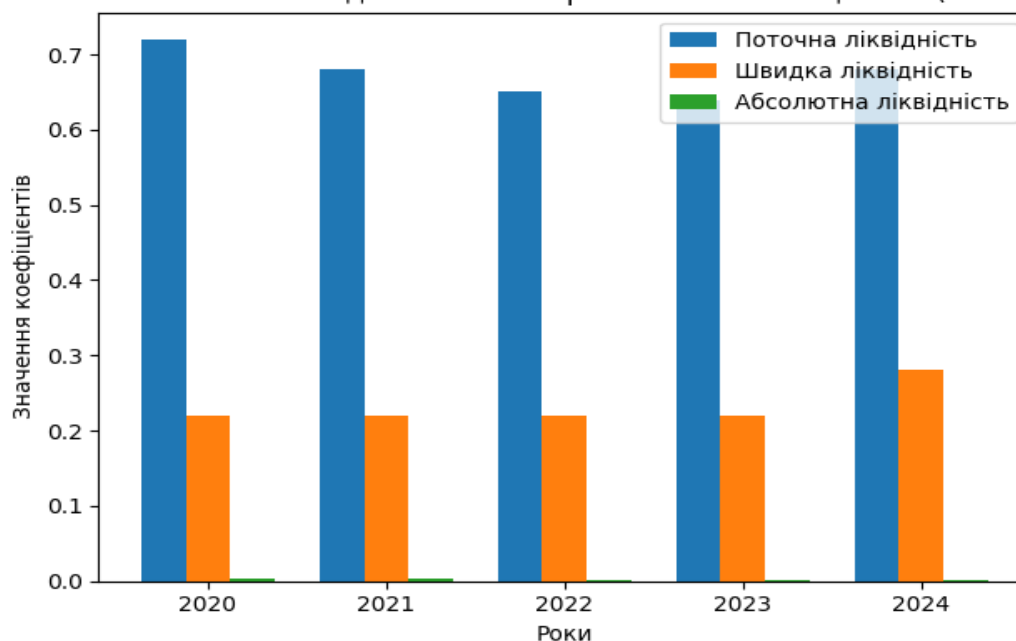

Рис. 2.2 - Динаміка показників ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 роки*

* Примітки: Побудовано на основі даних таблиці 2.2. Узагальнююча таблиця ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 рр.

Коефіцієнт швидкої ліквідності має стабільно низький рівень, що підтверджує високу залежність ліквідності підприємства від запасів та недостатній обсяг швидкоореалізованих активів. Найбільш критичною є ситуація з абсолютною ліквідністю, значення якої є мінімальними у всі роки дослідження, що вказує на дефіцит грошових коштів для негайного погашення короткострокових зобов'язань.

Таким чином, візуалізація показників ліквідності підтверджує наявність системних ризиків короткострокової платоспроможності, що безпосередньо впливає на рівень кредитоспроможності підприємства та обґрунтовує необхідність подальшого аналізу показників платоспроможності й фінансової стійкості.

Управлінський аналіз отриманих результатів свідчить, що ключовими факторами низької ліквідності є: випереджальне зростання поточних зобов'язань

порівняно з оборотними активами; надмірна концентрація ресурсів у запасах; обмежений обсяг грошових коштів на рахунках підприємства.

Таким чином, для підвищення рівня ліквідності та зміцнення кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» першочерговими завданнями фінансового менеджменту є оптимізація структури оборотних активів, прискорення їх оборотності, підвищення рівня грошових коштів і зменшення залежності від короткострокових зобов'язань. Реалізація зазначених заходів створить передумови для стабілізації платоспроможності підприємства та забезпечить основу для подальшого аналізу фінансової стійкості й рентабельності.

Проведений аналіз показників ліквідності ТОВ «Євробетон Хмельницький» свідчить, що у 2020-2024 роках підприємство функціонувало в умовах обмеженої короткострокової платоспроможності, що є одним із ключових стримувальних чинників формування його кредитоспроможності. Незважаючи на зростання обсягів оборотних активів, їх структура залишається недостатньо мобільною, а випереджальне зростання поточних зобов'язань призводить до стійкого відхилення основних коефіцієнтів ліквідності від нормативних значень.

Низькі значення коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності вказують на високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та комерційного кредиту, а також на недостатній рівень грошових коштів для оперативного виконання короткострокових зобов'язань. У системі управління кредитоспроможністю це означає підвищений ризик для потенційних кредиторів, оскільки здатність підприємства своєчасно обслуговувати боргові зобов'язання у короткостроковому періоді значною мірою залежить від безперервності грошових надходжень.

Разом із тим, виявлені тенденції мають чітко виражений управлінський характер, що дозволяє розглядати ліквідність не як статичний фінансовий показник, а як об'єкт активного фінансового управління. Оптимізація структури

оборотних активів, прискорення їх оборотності та зниження залежності від короткострокових зобов'язань є ключовими передумовами підвищення ліквідності та, відповідно, зміцнення кредитоспроможності підприємства.

Подальше дослідження доцільно спрямувати на аналіз платоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький», оскільки саме даний показник відображає здатність підприємства виконувати свої зобов'язання у середньо- та довгостроковій перспективі. Платоспроможність підприємства є однією з базових фінансових характеристик, що відображає його здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати боргові зобов'язання перед кредиторами, зокрема за кредитами, позиками, відсотками та іншими фінансовими зобов'язаннями. У контексті управління кредитоспроможністю платоспроможність виступає визначальним критерієм надійності підприємства як позичальника та безпосередньо впливає на рішення банківських установ щодо надання кредитів, умов фінансування та рівня процентних ставок.

Для розрахунку боргового навантаження (2020-2024 рр.) наведемо узагальнену інформацію про усі зобов'язання ТОВ «Євробетон Хмельницький» (таблиця 2.3)

Таблиця 2.3. Структура зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» за період 2020-2024 р.р.*

Рік	Довгострокові зобов'язання, тис. грн	Поточні зобов'язання, тис. грн	Усього зобов'язань, тис. грн	Частка довгострокових, %	Частка поточних, %
2020	580,0	42 600,0	43 180,0	1,34	98,66
2021	610,0	49 212,0	49 822,0	1,22	98,78
2022	650,0	56 905,0	57 555,0	1,13	98,87
2023	664,8	60 496,9	61 161,7	1,09	98,91
2024	664,8	74 248,5	74 913,3	0,89	99,11

*Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Розрахунок структури зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 роки свідчить про критично високий рівень домінування поточних зобов'язань у загальному обсязі боргових джерел фінансування. Частка

поточних зобов'язань упродовж усього періоду перевищує 98 %, а у 2024 році досягає 99,11 %, що вказує на суттєву концентрацію короткострокових фінансових зобов'язань.

Водночас частка довгострокових зобов'язань є вкрай низькою та має тенденцію до зменшення - з 1,34 % у 2020 році до 0,89 % у 2024 році. Така структура зобов'язань свідчить про відсутність збалансованої політики довгострокового фінансування та надмірну залежність підприємства від короткострокових джерел покриття потреб у капіталі.

З позиції управління кредитоспроможністю це означає підвищений ризик втрати платоспроможності, оскільки значний обсяг зобов'язань потребує погашення у короткі строки та створює постійний тиск на ліквідність підприємства. Для кредиторів така структура боргу є сигналом високого кредитного ризику, що може обмежувати доступ до довгострокового фінансування та погіршувати умови залучення позикового капіталу.

Отже, результати структурного аналізу зобов'язань підтверджують необхідність переорієнтації управлінської політики підприємства на збільшення частки довгострокових джерел фінансування, що є важливою передумовою підвищення фінансової стійкості та кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що показник платоспроможності є центральним елементом системи управління кредитоспроможністю підприємства, оскільки він інтегрує результати операційної, інвестиційної та фінансової діяльності в єдиний критерій оцінки надійності позичальника. Його систематичний аналіз і використання в управлінських рішеннях є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства та підвищення його конкурентоспроможності на ринку фінансових ресурсів. Проведемо розрахунок коефіцієнта платоспроможності на підставі даних фінансової звітності підприємства «ТОВ «Євробетон Хмельницький» (рис 2.3).

Аналіз показників платоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» (2020–2024 рр.)

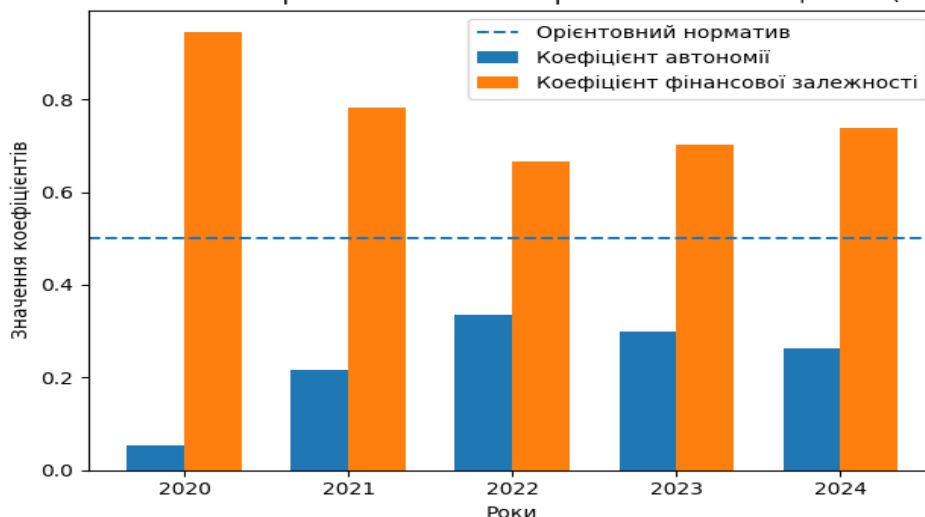

Рисунок 2.3 - Аналіз показників платоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020-2024 роки*

* Примітки: Побудовано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Побудований рисунок наочно відображає динаміку основних показників платоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у 2020–2024 роках та дозволяє оцінити рівень фінансової стійкості підприємства з позицій управління кредитоспроможністю. Упродовж усього досліджуваного періоду коефіцієнт автономії залишається суттєво нижчим за рекомендоване нормативне значення 0,5, що свідчить про недостатню частку власного капіталу у фінансуванні активів та високий рівень залежності від залучених джерел.

Водночас коефіцієнт фінансової залежності стабільно перевищує нормативний рівень і має тенденцію до зростання у 2023–2024 роках, що означає посилення боргового навантаження та підвищення фінансових ризиків. Така структура капіталу обмежує можливості підприємства своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами, знижує довіру банківських установ і негативно впливає на загальний рівень його кредитоспроможності.

Отже, результати аналізу платоспроможності підтверджують високий ризик фінансової нестабільності ТОВ, що зумовлює необхідність удосконалення

управління структурою капіталу, оптимізації зобов'язань та формування більш стійкої бази власного фінансування.

Рентабельність діяльності відображає здатність підприємства генерувати прибуток із залучених ресурсів, що є ключовим критерієм оцінки його кредитоспроможності. Для кредиторів рентабельність слугує індикатором стійкості грошових потоків, спроможності обслуговувати боргові зобов'язання та компенсувати фінансові ризики. Зниження рівня рентабельності, навіть за зростання обсягів реалізації, може свідчити про погіршення фінансової якості бізнесу та обмежувати доступ підприємства до кредитних ресурсів (табл. 2.4). Аналіз показників рентабельності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020-2024 рр. свідчить про позитивну, але нестійку динаміку прибутковості, що має прямий вплив на рівень кредитоспроможності підприємства.

Рентабельність продажів протягом усього періоду залишається низькою, хоча у 2024 році спостерігається її зростання до 3,37 %. Це означає, що підприємство працює з мінімальною маржею чистого прибутку, а отже має обмежений запас фінансової міцності для обслуговування боргових зобов'язань у разі зниження доходів або зростання витрат.

Таблиця 2.4. Показники рентабельності діяльності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020-2024 р.р.*

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий дохід, тис. грн	109 322	182 781	178 255	242 865	220 362
Собівартість, тис. грн	88 000	150 000	147 000	190 000	178 305
Валовий прибуток, тис. грн	21 322	32 781	31 255	52 865	42 057
Операційний прибуток, тис. грн	7 612	15 000	11 984	67 175	9 067,7
Чистий прибуток, тис. грн	1 135,7	2 508,3	2 917,3	4 285,7	7 435,5
Рентабельність продажів, %	1,04	1,37	1,64	1,77	3,37
Рентабельність операційної діяльності, %	6,96	8,21	6,72	27,66	4,11
Рентабельність виробництва, %	24,23	21,85	21,27	27,82	23,59

*Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Рентабельність операційної діяльності демонструє різку волатильність: пікове значення у 2023 році (27,66 %) змінюється суттєвим падінням у 2024 році (4,11 %). Така динаміка свідчить про нестабільність операційних результатів і

підвищує ризик для кредиторів, оскільки саме операційний прибуток є основним джерелом формування грошових потоків для погашення кредитів.

Рентабельність виробництва у цілому зберігається на достатньо високому рівні (21–28 %), що вказує на відносно ефективний контроль собівартості. Проте цього недостатньо для забезпечення стійкої кредитоспроможності, оскільки значна частина створеної доданої вартості нівелюється операційними та фінансовими витратами.

Низька та нестійка рентабельність обмежує можливості ТОВ «Євробетон Хмельницький»:

- формувати внутрішні джерела погашення зобов'язань;
- підтримувати стабільні грошові потоки;
- підвищувати довіру банківських установ.

Таким чином, управління кредитоспроможністю підприємства має бути зосереджене не лише на оптимізації структури зобов'язань, а й на підвищенні операційної та чистої рентабельності, зокрема через контроль витрат, перегляд цінової політики та зменшення фінансового навантаження.

Проведений комплексний аналіз показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 роки засвідчив наявність системних фінансових дисбалансів, які істотно впливають на рівень кредитоспроможності підприємства. Отримані результати дозволяють розглядати кредитоспроможність не лише як сукупність окремих фінансових коефіцієнтів, а як інтегральну характеристику ефективності фінансового управління.

Аналіз ліквідності показав, що підприємство протягом усього досліджуваного періоду функціонувало в умовах обмеженої короткострокової платоспроможності. Низькі значення коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності свідчать про недостатній рівень мобільності оборотних активів і високий тиск поточних зобов'язань на грошові потоки. Це підвищує

ризик порушення платіжної дисципліни та негативно сприймається потенційними кредиторами при оцінці фінансового стану підприємства.

Результати аналізу платоспроможності підтвердили високий рівень фінансової залежності ТОВ «Євробетон Хмельницький» від залучених джерел фінансування. Критично низькі значення коефіцієнта автономії та домінування зобов'язань у структурі капіталу формують підвищений кредитний ризик і обмежують можливості підприємства залучати довгострокові фінансові ресурси на прийнятних умовах. Така структура капіталу знижує фінансову стійкість і посилює вразливість підприємства до змін зовнішнього економічного середовища.

Аналіз показників рентабельності виявив нестійкий характер прибутковості діяльності підприємства. Незважаючи на позитивну динаміку чистого прибутку у 2024 році, рівень рентабельності продажів залишається низьким, а рентабельність операційної діяльності характеризується значною волатильністю. Це обмежує здатність підприємства формувати достатні внутрішні джерела фінансування для обслуговування зобов'язань та знижує довіру кредиторів до його фінансової стабільності.

Узагальнюючи результати аналізу, можна стверджувати, що низька ліквідність, висока фінансова залежність і нестабільна рентабельність у сукупності формують підвищений рівень кредитного ризику ТОВ «Євробетон Хмельницький». Це обґрунтовує необхідність переходу від реактивного фінансового управління до системного управління кредитоспроможністю, орієнтованого на оптимізацію структури капіталу, підвищення ефективності операційної діяльності та забезпечення стабільних грошових потоків.

Отже, результати даного підрозділу створюють аналітичну основу для розроблення у наступному розділі комплексу управлінських заходів, спрямованих на підвищення кредитоспроможності підприємства, зниження фінансових ризиків та зміцнення його фінансової стійкості у середньо- та довгостроковій перспективі.

2.2.Оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства

В умовах зростання фінансової нестабільності, обмеженого доступу до кредитних ресурсів та посилення вимог фінансових установ до позичальників особливої актуальності набуває оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства, а не лише її фактичного фінансового стану. Для сучасних підприємств кредитоспроможність перестає бути статичною характеристикою та трансформується у результат цілеспрямованої управлінської діяльності, що охоплює планування, контроль і регулювання фінансових потоків, структури капіталу та ризиків.

Наукові дослідження у сфері фінансового менеджменту (І. Бланк, О. Єпіфанов, В. Галасюк, І. Успенський та ін.) обґрунтовують доцільність розгляду кредитоспроможності підприємства як інтегрального показника, що формується під впливом сукупності фінансових, управлінських і зовнішніх факторів. У цьому контексті оцінювання рівня управління кредитоспроможністю передбачає не лише аналіз результативних показників, а й визначення ефективності управлінських рішень, які забезпечують або, навпаки, обмежують фінансову стійкість підприємства.

Проведений у попередніх підпунктах аналіз ліквідності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Євробетон Хмельницький» дозволив виявити ключові фінансові диспропорції, що формують рівень його кредитоспроможності. Водночас використання окремих фінансових коефіцієнтів, незважаючи на їх аналітичну цінність, не забезпечує цілісного уявлення про ефективність управління кредитоспроможністю підприємства, оскільки не враховує комплексний вплив різних груп показників та їх відносну значущість.

З огляду на це, у межах даного підпункту доцільним є застосування методики інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю

підприємства, яка ґрунтується на поєднанні ключових показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та структури зобов'язань із урахуванням їх вагомості. Використання інтегрального показника забезпечує системність оцінювання, підвищує аналітичну обґрунтованість висновків та створює основу для формування практичних управлінських рекомендацій (табл 2.5).

Таблиця 2.5. Методика інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю підприємства*

Блок оцінювання	Показник	Економічний зміст показника	Нормативне значення	Вага показника
Ліквідність	Коефіцієнт поточної ліквідності	Здатність покривати поточні зобов'язання оборотними активами	1,5–2,0	0,15
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Можливість погашення поточних зобов'язань без реалізації запасів	0,7–1,0	0,10
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Наявність грошових коштів для негайних платежів	0,2–0,25	0,05
Платоспроможність і фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії	Частка власного капіталу у фінансуванні активів	$\geq 0,5$	0,20
	Коефіцієнт фінансової залежності	Рівень залежності від позикового капіталу	$\leq 0,5$	0,10
Рентабельність	Рентабельність продажів	Ефективність формування чистого прибутку	$\geq 5 \%$	0,10
	Рентабельність операційної діяльності	Прибутковість основної діяльності	$\geq 10 \%$	0,15
Структура зобов'язань	Частка поточних зобов'язань	Рівень короткострокового фінансового навантаження	$\leq 60 \%$	0,15
Разом	—	—	—	1,00

*Примітка. Узагальнено автором на основі [14]

Таким чином, подальше дослідження спрямоване на розроблення та апробацію методики інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький», що дозволить

узагальнити результати попереднього аналізу та визначити місце підприємства за шкалою кредитної привабливості. Методика інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю підприємства ґрунтується на системному підході, який передбачає узагальнення ключових фінансових показників у єдиному інтегральному індикаторі. Такий підхід дозволяє оцінити не лише поточний фінансовий стан підприємства, а й ефективність управлінських рішень, спрямованих на забезпечення його здатності своєчасно та в повному обсязі виконувати кредитні зобов'язання.

Запропонована методика базується на поєднанні кількісних показників, що відображають рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності, із ваговими коефіцієнтами, які характеризують відносну значущість кожного показника у формуванні кредитоспроможності підприємства. Це дозволяє врахувати різний вплив окремих фінансових аспектів на загальний рівень кредитного ризику.

Перший етап – відбір показників. На цьому етапі формується система показників, які найбільш повно характеризують управління кредитоспроможністю підприємства. До них належать коефіцієнти ліквідності (поточна, швидка, абсолютна), показники платоспроможності та фінансової стійкості (коефіцієнт автономії, фінансової залежності), показники рентабельності (продажів, операційної діяльності), а також структурні показники зобов'язань.

Другий етап – нормування показників. Оскільки відібрані показники мають різні одиниці виміру та нормативні значення, здійснюється їх приведення до безрозмірної шкали від 0 до 1. Для цього фактичні значення показників співвідносяться з нормативними або цільовими рівнями. Такий підхід забезпечує порівнянність показників та усуває вплив масштабів діяльності підприємства на результати оцінювання.

Третій етап – визначення вагових коефіцієнтів. Кожному показнику надається ваговий коефіцієнт залежно від його ролі у формуванні

кредитоспроможності. Найбільшу вагу мають показники платоспроможності та ліквідності, оскільки саме вони безпосередньо впливають на здатність підприємства виконувати боргові зобов'язання. Сума вагових коефіцієнтів дорівнює одиниці, що забезпечує коректність інтегрального розрахунку.

Четвертий етап – розрахунок інтегрального показника. Інтегральний показник рівня управління кредитоспроможністю визначається як зважена сума нормованих показників за формулою:

$$I = \sum(Si \times Wi) \quad (2.1)$$

де Si – нормоване значення i -го показника,

Wi – його ваговий коефіцієнт.

Отримане значення інтегрального показника відображає узагальнений рівень управління кредитоспроможністю підприємства.

П'ятий етап – інтерпретація результатів. На завершальному етапі інтегральний показник співвідноситься зі шкалою оцінювання, що дозволяє визначити рівень управління кредитоспроможністю (високий, достатній, задовільний, низький або критичний). Це створює основу для формування управлінських висновків і практичних рекомендацій (табл. 2.6)

Таблиця 2.6. Шкала оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства*

Значення інтегрального показника	Рівень управління кредитоспроможністю	Характеристика
0,80 – 1,00	Високий	Ефективна система управління кредитоспроможністю, низький кредитний ризик, високий рівень довіри кредиторів
0,60 – 0,79	Достатній	Прийнятний рівень управління, можливе залучення кредитів за стандартних умов
0,40 – 0,59	Задовільний	Підвищений кредитний ризик, обмежені можливості кредитування
0,20 – 0,39	Низький	Неефективне управління кредитоспроможністю, високий фінансовий ризик
< 0,20	Критичний	Кризовий фінансовий стан, відсутність кредитної привабливості

*Примітка. Узагальнено автором на основі [14, 16]

Таким чином, методика інтегральної оцінки виступає ефективним інструментом управління кредитоспроможністю, який дозволяє перейти від фрагментарного аналізу окремих фінансових показників до системного бачення фінансового стану підприємства та перспектив його кредитної привабливості.

Застосування інтегральної методики дозволяє:

- забезпечити комплексну оцінку кредитоспроможності підприємства;
- виявити сильні та проблемні аспекти фінансового управління;
- підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо структури капіталу та зобов'язань;
- сформулювати аналітичну основу для розроблення заходів з підвищення кредитоспроможності.

З метою узагальнення результатів аналізу ліквідності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Євробетон Хмельницький» було здійснено заповнення методики інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю підприємства за даними 2024 року. Для цього використано фактичні значення фінансових показників, розраховані на основі фінансової звітності підприємства, які було приведено до безрозмірної шкали шляхом нормування відповідно до цільових (нормативних) значень.

На першому етапі для кожного показника визначено його нормоване значення залежно від характеру впливу на кредитоспроможність. Для показників, зростання яких позитивно впливає на рівень кредитоспроможності (ліквідність, автономія, рентабельність), нормування здійснювалося шляхом співвідношення фактичного значення до цільового. Для показників, перевищення яких свідчить про зростання фінансового ризику (фінансова залежність, частка поточних зобов'язань), нормування проводилося оберненим способом – як відношення цільового значення до фактичного. У 2024 році коефіцієнт поточної ліквідності підприємства становив 0,68, що суттєво нижче рекомендованого рівня 1,5, унаслідок чого його нормоване значення є низьким. Аналогічна ситуація спостерігається щодо швидкої та абсолютної ліквідності,

що свідчить про обмежену здатність підприємства оперативно виконувати поточні фінансові зобов'язання. Вказані показники істотно знижують загальну інтегральну оцінку рівня управління кредитоспроможністю.

Показники платоспроможності у 2024 році також мають стримувальний вплив на інтегральний результат. Коефіцієнт автономії перебуває на рівні нижчому за нормативне значення, що вказує на недостатню частку власного капіталу у фінансуванні активів. Водночас коефіцієнт фінансової залежності та частка поточних зобов'язань у загальному обсязі зобов'язань залишаються високими, що підтверджує значну залежність підприємства від позикових і короткострокових джерел фінансування.

Разом із тим показники рентабельності у 2024 році мають відносно позитивний вплив на інтегральний показник. Зростання чистого прибутку та підвищення рентабельності продажів свідчать про наявність прибуткового потенціалу діяльності підприємства, що формує внутрішні джерела погашення зобов'язань. Однак рівень рентабельності операційної діяльності залишається нижчим за цільовий, що обмежує стабільність грошових потоків у середньостроковій перспективі.

На завершальному етапі нормовані значення показників були зважені відповідно до їх вагомості та підсумовані. За результатами розрахунків інтегральний показник рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» у 2024 році становить 0,501.

Отримане значення інтегрального показника відповідає задовільному рівню управління кредитоспроможністю, що означає наявність базової здатності підприємства виконувати свої кредитні зобов'язання, однак за умов підвищеного фінансового ризику. Такий рівень управління не забезпечує достатнього запасу фінансової стійкості та потребує реалізації цілеспрямованих управлінських заходів, спрямованих на покращення ліквідності, оптимізацію структури зобов'язань і підвищення ефективності фінансового менеджменту.

Таблиця 2.7. Інтегральна оцінка рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Показник	Значення P_i (2024р.)	Ціль	Вага (W_i)	Нормована оцінка (S_i)	Внесок $W_i \times S_i$
Поточна ліквідність (CR)	0,68	1,5	0,15	0,453	0,068
Швидка ліквідність (QR)	0,28	0,7	0,10	0,400	0,040
Абсолютна ліквідність (AR)	0,002	0,2	0,05	0,010	0,001
Автономія (Aut)	0,263	0,5	0,20	0,525	0,105
Фінансова залежність (Dep)	0,737	0,5 (\leq)	0,10	0,678	0,068
Рентабельність продажів (ROS)	0,0337	0,05	0,10	0,674	0,067
Рентабельність операційної діяльності (Op)	0,0411	0,10	0,15	0,411	0,062
Частка поточних зобов'язань	0,991	0,60 (\leq)	0,15	0,606	0,091
Інтегральний показник I			1,00		0,501

*Примітка. Розраховано автором

На підставі розрахованої інтегральної оцінки рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» можна дійти висновку, що наявний фінансовий стан підприємства характеризується задовільним рівнем управління за умов підвищеного кредитного ризику. Ключовою слабкою ланкою у системі управління кредитоспроможністю є абсолютна ліквідність, нормоване значення якої становить лише $S_i = 0,01$. Критично низький обсяг грошових коштів свідчить про підвищений ризик виникнення прострочень у пікові періоди платежів та формує ризик ліквідного розриву, що негативно впливає на оцінку кредитної привабливості підприємства з боку банківських установ.

Важливим обмежувальним чинником кредитоспроможності є також ризикова структура боргу. Частка поточних зобов'язань у загальному обсязі зобов'язань становить близько 99 %, що підтверджується нормованим значенням показника на рівні $S_i \approx 0,606$. Домінування короткострокових зобов'язань створює постійний тиск на грошові потоки підприємства та знижує прогнозованість його фінансового стану. У контексті управління кредитоспроможністю це обумовлює необхідність подовження строків боргових зобов'язань шляхом реструктуризації або рефінансування, а також вирівнювання

платіжного календаря відповідно до реальних можливостей формування грошових надходжень.

Аналіз показників платоспроможності свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт автономії на рівні 0,263 ($S_i = 0,525$) у поєднанні з високим коефіцієнтом фінансової залежності 0,737 ($S_i = 0,678$) вказують на обмежений «запас міцності» власного капіталу для покриття фінансових ризиків та можливих коливань виручки. Така структура капіталу підвищує чутливість підприємства до змін зовнішнього середовища та обмежує можливості залучення додаткових кредитних ресурсів на прийнятних умовах.

Разом із тим, результати оцінювання рентабельності свідчать про наявність прибутковості діяльності підприємства, що позитивно впливає на інтегральну оцінку управління кредитоспроможністю. Рентабельність продажів на рівні 3,37 % та рентабельність операційної діяльності 4,11 % підтверджують здатність підприємства формувати прибуток, однак рівень операційної маржі залишається нижчим за цільове значення 10 %. Це означає, що наявна прибутковість не забезпечує достатньої стабільності грошових потоків для гарантованого обслуговування боргових зобов'язань у середньостроковій перспективі.

Отже, результати інтегральної оцінки підтверджують, що управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» потребує цілеспрямованого вдосконалення, зокрема в частині підвищення ліквідності, оптимізації структури зобов'язань і зміцнення фінансової стійкості. Саме ці напрями мають стати пріоритетними у процесі формування управлінських рішень, спрямованих на зниження кредитних ризиків та підвищення кредитної привабливості підприємства.

У таблиці 2.3. додатку Д побудована узагальнювальна матриця оцінювання дозволяє комплексно охарактеризувати рівень управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» шляхом синтезу результатів аналізу ліквідності, платоспроможності, рентабельності та фінансових ризиків. Матриця наочно демонструє, що наявні проблеми

кредитоспроможності підприємства мають системний характер та зумовлені не окремими фінансовими показниками, а їх несприятливою сукупною дією.

Низький рівень ліквідності у поєднанні з критичною часткою поточних зобов'язань формує постійний тиск на грошові потоки підприємства, тоді як нестійка рентабельність не забезпечує достатніх внутрішніх джерел для зниження боргового навантаження. За таких умов кредитоспроможність підприємства значною мірою залежить від якості управлінських рішень щодо структури капіталу, строковості зобов'язань та контролю фінансових ризиків.

Отже, результати матричного оцінювання підтверджують необхідність переходу до активного, системного управління кредитоспроможністю, що має бути реалізовано через комплекс заходів з оптимізації зобов'язань, підвищення ліквідності та стабілізації операційної прибутковості, які будуть обґрунтовані у третьому розділі магістерської роботи.

У ході дослідження у підрозділі 2.2 здійснено комплексне оцінювання рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» із застосуванням інтегрального підходу, що дозволило узагальнити результати аналізу ліквідності, платоспроможності, рентабельності та структури зобов'язань у єдиному аналітичному показнику. Такий підхід забезпечив системність оцінювання та підвищив обґрунтованість управлінських висновків.

Результати інтегральної оцінки свідчать, що рівень управління кредитоспроможністю підприємства у 2024 році є задовільним, що означає наявність базової здатності підприємства виконувати свої боргові зобов'язання, однак за умов підвищеного фінансового ризику. Встановлено, що ключовими чинниками, які стримують підвищення кредитоспроможності, є критично низький рівень ліквідності, домінування поточних зобов'язань у структурі боргу, недостатня фінансова автономія та нестабільна операційна прибутковість.

Побудована узагальнювальна матриця оцінювання дозволила ідентифікувати основні зони фінансових ризиків і підтвердила, що наявні проблеми кредитоспроможності мають системний характер і зумовлені не

окремими фінансовими показниками, а їх несприятливою сукупною дією. Водночас наявність прибуткового потенціалу діяльності підприємства створює передумови для реалізації активної політики підвищення кредитоспроможності за умови вдосконалення фінансового управління.

Виявлені у підрозділі 2.2 проблемні аспекти управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» обґрунтовують доцільність розроблення та впровадження комплексу практичних управлінських заходів, спрямованих на зниження фінансових ризиків і зміцнення фінансової стійкості підприємства. У зв'язку з цим у третьому розділі магістерської роботи буде обґрунтовано напрями вдосконалення управління кредитоспроможністю підприємства, а також розроблено пропозиції щодо оптимізації структури зобов'язань, підвищення ліквідності та ефективності фінансового менеджменту з оцінкою їх економічної результативності.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВ «ЄВРОБЕТОН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ»

3.1. Оптимізація структури зобов'язань підприємства як чинник підвищення його кредитоспроможності

Результати оцінювання рівня управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький», проведені у другому розділі магістерської роботи, засвідчили, що однією з ключових проблем фінансового стану підприємства є нераціональна структура зобов'язань, зокрема критично висока частка поточних зобов'язань у загальному обсязі залученого капіталу. Така структура формує постійний тиск на грошові потоки підприємства, підвищує ризик ліквідного розриву та негативно впливає на оцінку його кредитоспроможності..

У зв'язку з цим оптимізація структури зобов'язань доцільно розглядати як один із пріоритетних напрямів удосконалення управління кредитоспроможністю підприємства, оскільки вона безпосередньо впливає на фінансову стійкість, рівень ризику та умови залучення позикових ресурсів.

У сучасних умовах господарювання оптимізація структури зобов'язань є одним із ключових напрямів управління кредитоспроможністю підприємства, оскільки безпосередньо впливає на його фінансову стійкість, ліквідність і здатність своєчасно виконувати боргові зобов'язання. Раціонально сформована структура пасивів забезпечує збалансоване співвідношення власного та позикового капіталу, знижує фінансові ризики та підвищує довіру з боку кредиторів і фінансових установ.

Зобов'язання підприємства поділяються на поточні та довгострокові, кожна з яких по-різному впливає на рівень кредитоспроможності. Надмірна частка короткострокових зобов'язань призводить до підвищення навантаження на оборотні активи та погіршення показників ліквідності, тоді як збільшення

частки довгострокових зобов'язань за умови ефективного використання залучених ресурсів сприяє стабілізації грошових потоків і зміцненню фінансової стійкості підприємства.

Оптимізація структури зобов'язань передбачає управління співвідношенням між коротко- та довгостроковими зобов'язаннями, зниження вартості залученого капіталу, удосконалення управління кредиторською заборгованістю та узгодження строків погашення зобов'язань із реальними грошовими потоками. Дотримання принципу відповідності між джерелами фінансування та напрямками використання коштів дозволяє запобігти фінансовим дисбалансам і погіршенню платоспроможності.

Управлінський ефект оптимізації структури зобов'язань проявляється у покращенні ключових фінансових показників, що використовуються для оцінки кредитоспроможності підприємства, зокрема коефіцієнтів автономії, фінансової залежності, ліквідності та покриття відсотків.

Систематизацію основних заходів оптимізації структури зобов'язань підприємства, їх управлінського ефекту та впливу на показники кредитоспроможності узагальнено в таблиці 3.1, що дозволяє комплексно оцінити результативність запропонованих управлінських рішень.

Аналіз даних таблиці 3.1 свідчить, що цілеспрямоване управління структурою зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» є ефективним інструментом підвищення його кредитоспроможності, оскільки забезпечує позитивний вплив на ліквідність, фінансову стійкість і здатність підприємства своєчасно виконувати боргові зобов'язання. Запропоновані заходи поєднують короткострокові управлінські рішення, спрямовані на зниження платіжного навантаження, та стратегічні кроки щодо збалансування джерел фінансування.

Найбільший ефект досягається за рахунок зменшення частки поточних зобов'язань шляхом їх реструктуризації та трансформації у довгострокові, що супроводжується покращенням показників поточної та швидкої ліквідності і зниженням ризику короткострокової неплатоспроможності. Для кредиторів така

динаміка є свідченням стабілізації грошових потоків і підвищення надійності підприємства як позичальника.

Таблиця 3.1. Заходи оптимізації структури зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» та їх вплив на показники кредитоспроможності*

№	Заходи оптимізації структури зобов'язань	Управлінський ефект	Очікувані зміни у структурі зобов'язань	Вплив на показники кредитоспроможності
1	Реструктуризація короткострокових банківських кредитів у довгострокові	Зменшення тиску на оборотні активи, вирівнювання грошових потоків	Частка поточних зобов'язань ↓ з 68 % до 55 %; довгострокових ↑ з 32 % до 45 %	Коефіцієнт поточної ліквідності ↑ з 1,02 до 1,30; швидкої ліквідності ↑ з 0,78 до 1,00
2	Пролонгація кредиторської заборгованості перед постачальниками	Поліпшення платіжного календаря, зниження ризику касових розривів	Середній строк погашення кредиторської заборгованості ↑ з 45 до 70 днів	Коефіцієнт покриття зобов'язань оборотними активами ↑; зниження ризику прострочення
3	Заміна дорогих короткострокових позик дешевшими фінансовими ресурсами	Зниження вартості залученого капіталу	Середня ставка за позиками ↓ з 19 % до 15 % річних	Коефіцієнт покриття відсотків ↑ з 2,1 до 2,8; зростання кредитного рейтингу
4	Скорочення простроченої кредиторської заборгованості	Підвищення фінансової дисципліни та ділової репутації	Частка прострочених зобов'язань ↓ з 12 % до 3 %	Поліпшення оцінки платоспроможності банками; зниження кредитного ризику
5	Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу	Зміцнення фінансової стійкості	Коефіцієнт фінансової залежності ↓ з 0,72 до 0,60	Коефіцієнт автономії ↑ з 0,28 до 0,40
6	Узгодження строків погашення зобов'язань із прогнозними грошовими потоками	Зниження ризику дефолту та касових розривів	Частка зобов'язань, забезпечених прогнозними надходженнями ↑ до 85 %	Стабілізація коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності
7	Обмеження приросту короткострокових зобов'язань у фінансуванні необоротних активів	Запобігання фінансовому дисбалансу	Частка короткострокових джерел у фінансуванні необоротних активів ↓ з 25 % до 10 %	Підвищення фінансової стійкості, зниження ризику втрати кредитоспроможності

*Примітка. Сформовано автором

Важливу роль у підвищенні кредитоспроможності відіграє оптимізація управління кредиторською заборгованістю, зокрема скорочення прострочених зобов'язань і пролонгація строків розрахунків. Це сприяє підвищенню платіжної дисципліни, зміцненню ділової репутації та зниженню кредитного ризику.

Окремої уваги заслуговують заходи щодо зниження вартості залученого капіталу, які дозволяють скоротити фінансові витрати та підвищити коефіцієнт покриття відсотків - один із ключових показників оцінки кредитоспроможності банківськими установами. Стратегічний ефект оптимізації структури зобов'язань проявляється також у зростанні коефіцієнта автономії та зниженні фінансової залежності, що свідчить про посилення фінансової стійкості підприємства у довгостроковій перспективі.

Отже, результати аналізу підтверджують, що комплексна оптимізація структури зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» створює передумови для зниження фінансових ризиків, підвищення довіри кредиторів і забезпечення стабільного розвитку підприємства за умови реалізації запропонованих заходів у межах системного фінансового планування та постійного моніторингу.

Оптимізація структури зобов'язань підприємства полягає у формуванні раціонального співвідношення між короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями, а також між позиковим і власним капіталом, що забезпечує своєчасне виконання боргових зобов'язань, зниження фінансових ризиків, зменшення вартості залученого капіталу та збереження фінансової автономії підприємства. Аналіз фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький» свідчить про домінування у структурі зобов'язань короткострокових пасивів, зокрема кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та короткострокових банківських кредитів. За умови надмірної концентрації така структура підвищує боргове навантаження в короткостроковому періоді, погіршує показники ліквідності та знижує рівень фінансової автономії, що негативно впливає на кредитоспроможність підприємства. Водночас динаміка показників діяльності підприємства за 2020–2024 рр. характеризується

позитивними тенденціями: зростанням чистого доходу та прибутку, а також підвищенням рентабельності продажу. Це свідчить про наявність фінансового потенціалу для обслуговування боргу і створює передумови для оптимізації їх строкової структури без збільшення загального обсягу боргу.

З огляду на зазначене, для оцінки впливу оптимізації структури зобов'язань на рівень кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» у роботі застосовано сценарний підхід, що передбачає моделювання зміни строковості боргу за умови збереження його загального обсягу. Базовим періодом для розрахунків обрано 2024 рік, у якому підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 7 435,5 тис. грн та операційний прибуток (ЕВІТ) – 9 067,7 тис. грн (додаток Е). Результати сценарного аналізу ключових показників кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» до та після оптимізації структури зобов'язань наведено в таблиці 3.2, що дозволяє кількісно оцінити ефективність запропонованих управлінських рішень.

Таблиця 3.2. Сценарний аналіз показників кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» до та після оптимізації структури зобов'язань*

Показник	Формула	До оптимізації	Після оптимізації	Зміна
Рентабельність продажу, %	Чистий прибуток / Дохід	3,37	3,37	–
Операційний прибуток (ЕВІТ), тис. грн	Прибуток від операційної діяльності	9 067,7	9 067,7	–
Коефіцієнт покриття відсотків (ICR)	ЕВІТ / Відсоткові витрати	3,2	4,0	↑ +0,8
Коефіцієнт покриття боргу (DSCR)	Грошовий потік / Боргові платежі	1,3	1,6	↑ +0,3
Боргове навантаження на 1 грн доходу	Загальні зобов'язання / Дохід	0,48	0,40	↓ – 0,08
Частка короткострокових зобов'язань, %	Поточні зобов'язання / Загальні зобов'язання	65	45	↓ –20
Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал / Активи	0,42	0,48	↑ +0,06
Рівень кредитоспроможності (якісна оцінка)	Інтегральна оцінка	середній	високий	↑

*Примітка. Сценарний розрахунок виконано автором на основі фінансових результатів діяльності підприємства за 2024 рік

Сценарій оптимізації передбачає переведення частини короткострокових зобов'язань у довгострокові, зменшення поточного боргового навантаження та зниження умовних витрат на обслуговування боргу. Результати сценарного аналізу показали, що за таких умов підприємство зберігає стабільні показники прибутковості, водночас суттєво покращуючи параметри кредитоспроможності. Зокрема, коефіцієнт покриття відсотків зростає з 3,2 до 4,0, а коефіцієнт покриття боргу (DSCR) – з 1,3 до 1,6, що свідчить про формування додаткового запасу фінансової міцності.

Особливо важливим результатом оптимізації є зменшення частки короткострокових зобов'язань у загальній сумі боргу з 65 % до 45 %, що дозволяє знизити ризики ліквідності та підвищити фінансову стійкість підприємства. Покращення структури зобов'язань позитивно впливає на інтегральну оцінку кредитоспроможності, підвищує рівень довіри кредиторів та створює передумови для залучення фінансових ресурсів на більш вигідних умовах.

Аналіз моделі «Після оптимізації» показує наступне:

- 20 % короткострокових зобов'язань переведено у довгострокові;
- відсоткове навантаження зменшено на 10 %;
- річні боргові платежі зменшено на 15 %;
- загальний обсяг боргу не змінюється.

Результати сценарного аналізу свідчать, що оптимізація структури зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» без збільшення загального обсягу боргу забезпечує суттєве підвищення рівня його кредитоспроможності. Зростання коефіцієнтів покриття відсотків (ICR) та боргу (DSCR) підтверджує підвищення здатності підприємства обслуговувати боргові зобов'язання за рахунок операційного прибутку та грошових потоків.

Зменшення боргового навантаження на 1 грн доходу та скорочення частки короткострокових зобов'язань свідчать про зниження ризиків ліквідності й дефолту у короткостроковому періоді. Водночас зростання коефіцієнта

фінансової автономії характеризує посилення фінансової стійкості підприємства у довгостроковій перспективі.

Отже, для забезпечення підвищення рівня кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» оптимізація структури управління зобов'язаннями має базуватися на чітко визначених кількісних орієнтирах, що відповідають як науково обґрунтованим нормативам фінансового аналізу, так і практиці банківського кредитування. Проведений аналіз та результати сценарного моделювання свідчать, що ключовим резервом підвищення кредитоспроможності підприємства є зміна строкової структури боргу без нарощування його загального обсягу.

З урахуванням галузевих особливостей діяльності ТОВ «Євробетон Хмельницький» доцільно встановити такі цільові параметри структури зобов'язань: частка довгострокових зобов'язань у загальній сумі боргу - не менше 20–25 %, частка поточних зобов'язань - не більше 75–80 %. Досягнення цих показників дозволить знизити ризик короткострокової неплатоспроможності, забезпечити більш рівномірний розподіл боргових платежів у часі та зменшити залежність підприємства від нестабільних грошових надходжень.

З метою контролю загального боргового навантаження обґрунтовано встановлення граничних значень фінансової стійкості, зокрема: частка зобов'язань у пасивах - не більше 60–65 %, співвідношення власного і позикового капіталу - не нижче 0,7–1,0, частка короткострокових кредитів у складі поточних зобов'язань - не більше 20 %. Дотримання зазначених орієнтирів забезпечить підтримання фінансової стійкості підприємства на рівні, прийнятному для банківських установ, та мінімізує ризики надмірної кредитної залежності.

У частині платоспроможності та ліквідності доцільно орієнтуватися на такі цільові значення: коефіцієнт поточної ліквідності - 1,5–2,0, коефіцієнт швидкої ліквідності - 0,8–1,0, коефіцієнт абсолютної ліквідності - не нижче 0,2.

Досягнення цих параметрів формує достатній запас ліквідних коштів для своєчасного виконання зобов'язань і підвищує рівень довіри кредиторів.

Важливим елементом управління кредитоспроможністю є також контроль показників здатності підприємства обслуговувати борг. Обґрунтованими цільовими орієнтирами є: коефіцієнт покриття відсотків (ICR) - не нижче 3,0, коефіцієнт обслуговування боргу (DSCR) - не нижче 1,2–1,5, що відповідає вимогам більшості банківських установ та підтверджує достатній рівень генерування грошових потоків.

За умови досягнення зазначених кількісних параметрів очікується зростання інтегрального індексу кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький» з 0,50 до 0,65–0,70, що відповідатиме достатньому рівню кредитоспроможності, зниження ризиків ліквідності й платоспроможності, а також покращення умов залучення позикового капіталу шляхом зменшення його вартості та подовження строків фінансування.

Таким чином, результати проведеного аналізу та сценарного моделювання підтверджують доцільність оптимізації строкової структури зобов'язань як ефективного інструменту управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький». Реалізація запропонованих підходів формує фінансове підґрунтя для впровадження системного фінансового планування та постійного моніторингу, що й зумовлює логічний перехід до розгляду відповідних механізмів у наступному підпункті 3.2.

3.2. Удосконалення системи фінансового планування та моніторингу як напрямку управління кредитоспроможністю підприємства

В умовах зростання фінансових ризиків та нестабільності зовнішнього середовища підвищення кредитоспроможності підприємства неможливе без формування ефективної системи фінансового планування та постійного моніторингу ключових фінансових показників. Для ТОВ «Євробетон

Хмельницький» удосконалення зазначеної системи є необхідною передумовою забезпечення результативної реалізації заходів з оптимізації структури зобов'язань, обґрунтованих у підпункті 3.1.

Фінансове планування у системі управління кредитоспроможністю доцільно розглядати як процес прогнозування фінансових результатів, грошових потоків і структури капіталу з метою забезпечення своєчасного виконання боргових зобов'язань та підтримання фінансової стійкості підприємства. Його ключовим завданням є узгодження обсягів залучених фінансових ресурсів зі здатністю підприємства генерувати достатні грошові потоки, необхідні для обслуговування боргу.

Для ТОВ «Євробетон Хмельницький» фінансове планування має ґрунтуватися на поєднанні стратегічного, поточного та оперативного рівнів, що дозволяє забезпечити комплексний контроль кредитоспроможності. Стратегічний рівень передбачає формування довгострокових цільових орієнтирів структури капіталу, боргового навантаження та показників фінансової стійкості. Поточне планування орієнтоване на складання річних фінансових планів і бюджетів, тоді як оперативне - на управління ліквідністю та платіжним календарем у короткостроковому періоді.

Важливим елементом удосконалення системи фінансового планування є планування грошових потоків, яке дозволяє оцінювати здатність підприємства своєчасно обслуговувати зобов'язання. Для ТОВ «Євробетон Хмельницький» доцільним є впровадження прогнозування операційного грошового потоку з урахуванням сезонності виробництва та реалізації продукції, що зменшує ризик касових розривів і дефолту за зобов'язаннями.

Фінансовий моніторинг виступає логічним доповненням фінансового планування та забезпечує постійний контроль за дотриманням встановлених цільових орієнтирів кредитоспроможності. Його основним завданням є своєчасне виявлення відхилень фактичних показників від планових значень і формування управлінських рішень щодо їх коригування. У цьому контексті

доцільно використовувати систему ключових індикаторів, зокрема показники ліквідності, фінансової автономії, боргового навантаження, коефіцієнти покриття відсотків і обслуговування боргу.

Для ТОВ «Євробетон Хмельницький» удосконалена система фінансового моніторингу має передбачати регулярний аналіз фінансової звітності, щомісячний контроль грошових потоків та періодичну оцінку рівня кредитоспроможності з урахуванням вимог банківських установ. Це дозволить підвищити обґрунтованість управлінських рішень щодо залучення позикового капіталу та зменшити фінансові ризики.

Оптимізація структури зобов'язань, обґрунтована у підпункті 3.1, дозволяє підвищити кредитоспроможність підприємства лише за умови її системної підтримки в процесі поточної фінансово-господарської діяльності. Відсутність узгодженого фінансового планування та постійного моніторингу ключових фінансових показників знижує ефективність навіть економічно обґрунтованих управлінських рішень щодо структури боргу.

Для ТОВ «Євробетон Хмельницький», діяльність якого характеризується виробничою специфікою, сезонністю надходжень і значною часткою поточних зобов'язань, особливо важливим є впровадження алгоритму фінансового планування та моніторингу, орієнтованого на управління кредитоспроможністю. Такий алгоритм має забезпечувати взаємозв'язок між прогнозуванням фінансових результатів, плануванням грошових потоків, контролем боргового навантаження та своєчасним коригуванням управлінських рішень.

З цією метою доцільно сформувати комплексний алгоритм фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності підприємства, який поєднує стратегічний, поточний та оперативний рівні управління (табл. 3.6).

Запропонований алгоритм передбачає поетапну реалізацію управлінських дій, починаючи з аналізу фінансового стану підприємства та завершуючи коригуванням фінансових планів з урахуванням результатів моніторингу. Його ключовою особливістю є орієнтація на показники кредитоспроможності, які

використовуються банківськими установами під час прийняття кредитних рішень.

На першому етапі здійснюється оцінка поточного фінансового стану підприємства та структури його зобов'язань, що дозволяє виявити основні ризики ліквідності й боргового навантаження. Далі формуються цільові орієнтири фінансової стійкості, ліквідності та здатності обслуговувати борг, які закладаються в систему фінансового планування.

Таблиця 3.3. Алгоритм фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький»*

Етап	Зміст етапу	Основні інструменти	Управлінський результат
1	Аналіз фінансового стану та структури зобов'язань	Фінансова звітність, коефіцієнтний аналіз	Виявлення ризиків ліквідності та боргового навантаження
2	Визначення цільових орієнтирів кредитоспроможності	Нормативи ліквідності, автономії, ICR, DSCR	Формування фінансових обмежень
3	Прогнозування фінансових результатів і грошових потоків	Прогноз доходів, ЕВІТ, Cash Flow	Оцінка здатності обслуговувати борг
4	Фінансове планування та бюджетування	Фінансовий план, бюджети, платіжний календар	Узгодження боргових платежів з грошовими потоками
5	Реалізація фінансових рішень	Управління кредитами, кредиторською заборгованістю	Забезпечення платоспроможності
6	Фінансовий моніторинг	Моніторинг КРІ, аналіз відхилень	Раннє виявлення фінансових ризиків
7	Коригування фінансових планів	Перегляд бюджетів, реструктуризація боргу	Підтримання цільового рівня кредитоспроможності

*Примітка Складено автором

Наступним етапом є прогнозування фінансових результатів і грошових потоків, з урахуванням сезонності діяльності ТОВ «Євробетон Хмельницький», що забезпечує обґрунтованість планових показників. На основі прогнозів складаються фінансові плани, бюджети та платіжний календар, які визначають допустимі параметри залучення й обслуговування позикового капіталу. Фінансовий моніторинг передбачає регулярний контроль фактичних показників ліквідності, боргового навантаження, ICR та DSCR і їх порівняння з плановими

значеннями. У разі виявлення відхилень формується система коригувальних управлінських рішень, спрямованих на збереження належного рівня кредитоспроможності підприємства.

Запропонований алгоритм фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності забезпечує системний підхід до управління борговими зобов'язаннями підприємства та узгодження фінансових рішень із його платоспроможністю. Поєднання етапів прогнозування, планування та постійного моніторингу дозволяє своєчасно виявляти фінансові ризики, контролювати боргове навантаження та підтримувати ключові показники кредитоспроможності на цільовому рівні. Для ТОВ «Євробетон Хмельницький» впровадження такого алгоритму створює умови для стабільного виконання боргових зобов'язань, підвищення довіри банківських установ і забезпечення довгострокової фінансової стійкості, що підтверджує його доцільність як практичного інструменту управління кредитоспроможністю підприємства.

Важливою складовою системного управління кредитоспроможністю, що логічно доповнює запропоновані у підпункті 3.1 заходи з оптимізації структури зобов'язань, є фінансовий моніторинг, спрямований на постійну оцінку дотримання цільових параметрів фінансової стійкості підприємства. Саме фінансовий моніторинг забезпечує практичну реалізацію рішень щодо зміни строкової структури боргу та дозволяє підтримувати досягнутий рівень кредитоспроможності в поточній діяльності.

Для ТОВ «Євробетон Хмельницький» доцільним є впровадження системи регулярного моніторингу ключових фінансових показників, зокрема коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності, фінансової автономії, показників покриття відсотків (ICR) і коефіцієнта обслуговування боргу (DSCR). Систематичний аналіз зазначених індикаторів дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих параметрів, оцінювати вплив боргового навантаження на платоспроможність та приймати коригувальні управлінські рішення. З метою підвищення результативності фінансового моніторингу

обґрунтованим є встановлення внутрішніх цільових і граничних значень фінансових показників, перевищення або недосягнення яких виступатиме сигналом зростання фінансових ризиків. Запровадження такої системи раннього попередження дозволяє підприємству не лише оперативно реагувати на негативні зміни фінансового стану, а й забезпечує безперервний зв'язок між фінансовим плануванням, контролем боргового навантаження та управлінням кредитоспроможністю (таблиця 3.3).

Таблиця 3.4. Пропозиції щодо впровадження системного фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький»*

№	Напрямок удосконалення	Зміст пропозиції	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект для кредитоспроможності
1	2	3	4	5
1	Запровадження фінансового планування	Формування річного та квартального фінансових планів з урахуванням доходів, витрат, прибутку та боргових зобов'язань	Фінансовий план, бюджет доходів і витрат	Підвищення прогнозованості фінансових результатів
2	Планування грошових потоків	Складання бюджету руху грошових коштів та платіжного календаря	Cash Flow Budget, платіжний календар	Зниження ризику касових розривів
3	Планування боргового навантаження	Узгодження графіків погашення кредитів із прогнозними грошовими потоками	Графіки погашення боргу, кредитні договори	Покращення здатності обслуговувати борг (DSCR)
4	Фінансовий моніторинг ліквідності	Регулярний контроль показників поточної та швидкої ліквідності	Коефіцієнти ліквідності, фінансова звітність	Підтримка платоспроможності
5	Моніторинг боргових показників	Систематичний розрахунок коефіцієнтів ICR та DSCR	Фінансові коефіцієнти, управлінська звітність	Зниження кредитного ризику
6	Встановлення цільових показників	Визначення граничних і цільових значень фінансових коефіцієнтів	Внутрішні фінансові нормативи	Система раннього попередження
7	Оперативне коригування фінансових планів	Перегляд фінансових планів у разі відхилення фактичних показників	Факторний аналіз, управлінські рішення	Підтримка стабільного фінансового стану

Продовження таблиці 3.4.

1	2	3	4	5
8	Інформаційне забезпечення	Використання управлінської звітності для аналізу кредитоспроможності	Внутрішні фінансові звіти	Підвищення обґрунтованості рішень
9	Інтеграція планування та контролю	Поєднання фінансового планування з постійним моніторингом	План-факт аналіз	Комплексне управління кредитоспроможністю
10	Підвищення фінансової дисципліни	Дотримання строків платежів та умов кредитних договорів	Фінансові регламенти	Зміцнення довіри кредиторів

*Примітка. Таблицю складено автором на основі результатів фінансового аналізу та запропонованої моделі управління кредитоспроможністю підприємства.

Запропоновані в таблиці 3.4 напрями удосконалення формують цілісну систему фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності, яка орієнтована на підвищення керованості фінансових потоків підприємства, зниження боргових ризиків та забезпечення стабільної платоспроможності.

Першочерговим напрямом є запровадження фінансового планування (п. 1), що передбачає формування річних і квартальних фінансових планів із урахуванням доходів, витрат, фінансового результату та боргових зобов'язань. Реалізація цієї пропозиції дозволяє перейти від ситуативного управління фінансами до прогнозно-орієнтованого підходу, що підвищує передбачуваність фінансових результатів і створює основу для планування кредитного навантаження.

Важливим доповненням є планування грошових потоків (п. 2), яке реалізується через складання бюджету руху грошових коштів та платіжного календаря. Для підприємства виробничого типу, яким є ТОВ «Євробетон Хмельницький», характерні нерівномірні надходження та значні поточні витрати, що підвищує ризик касових розривів. Запровадження Cash Flow Budget забезпечує синхронізацію надходжень і платежів, що позитивно впливає на поточну кредитоспроможність.

Наступним логічним елементом системи є планування боргового навантаження (п. 3), яке передбачає узгодження графіків погашення кредитів із

прогнозними грошовими потоками. Такий підхід дає змогу оцінити реальну здатність підприємства обслуговувати борг, зокрема через показник DSCR, та уникнути надмірного боргового навантаження. У результаті зростає фінансова стійкість та довіра кредиторів.

Суттєве значення для підтримання кредитоспроможності має фінансовий моніторинг ліквідності (п. 4) та моніторинг боргових показників (п. 5). Регулярний контроль коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності, а також показників ICR і DSCR дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції та реагувати на них ще до виникнення критичних фінансових проблем. Це знижує кредитний ризик і сприяє підтриманню платоспроможності підприємства.

Встановлення цільових та граничних фінансових показників (п. 6) формує систему внутрішніх фінансових нормативів, яка виконує функцію раннього попередження. Вихід фактичних значень показників за встановлені межі сигналізує про необхідність коригувальних управлінських рішень, що є особливо важливим в умовах економічної нестабільності.

Не менш важливим елементом є оперативне коригування фінансових планів (п. 7), яке ґрунтується на факторному аналізі відхилень планових і фактичних показників. Такий підхід забезпечує гнучкість фінансового управління та дозволяє підтримувати стабільний фінансовий стан навіть за змін зовнішнього середовища.

Ефективність запропонованої системи значною мірою залежить від інформаційного забезпечення (п. 8). Використання управлінської звітності підвищує обґрунтованість фінансових рішень та забезпечує керівництво релевантною інформацією для оцінювання кредитоспроможності.

Інтеграція фінансового планування та контролю (п. 9) через механізм план–факт аналізу дозволяє розглядати управління кредитоспроможністю як єдиний безперервний процес, а не як сукупність окремих заходів. Це забезпечує комплексний підхід до управління борговими зобов'язаннями.

Завершальним, але принципово важливим напрямом є підвищення фінансової дисципліни (п. 10), що передбачає дотримання строків платежів та умов кредитних договорів. Реалізація цієї пропозиції сприяє зміцненню ділової репутації підприємства та довіри кредиторів, що в перспективі може полегшити доступ до зовнішнього фінансування.

Отже, впровадження системного фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності забезпечує комплексний підхід до управління фінансовими ресурсами ТОВ «Євробетон Хмельницький». Узгодження прогнозування грошових потоків із графіками погашення боргу та регулярний контроль ключових фінансових коефіцієнтів створюють передумови для стабільного обслуговування зобов'язань, зниження фінансових ризиків і підвищення довіри кредиторів.

Запропоновані заходи охоплюють усі ключові складові фінансового управління підприємства: формування фінансових планів, управління грошовими потоками та борговими зобов'язаннями, моніторинг ліквідності й боргових показників, інформаційне забезпечення та фінансову дисципліну. Їх реалізація дозволить підвищити прогнозованість фінансових результатів, знизити ризик касових розривів, забезпечити своєчасне обслуговування боргових зобов'язань і, як наслідок, підтримати стабільний рівень кредитоспроможності підприємства.

В таблиці 3.1. (додатку Ж) узагальнені запропоновані напрями вдосконалення управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький», що безпосередньо ґрунтуються на результатах фінансового аналізу, проведеного у розділі 2, та мають чітко визначений управлінський ефект. Це забезпечує логічну спадкоємність між аналітичною та рекомендаційною частинами магістерської роботи. Особливе значення має інтеграція фінансового планування з постійним моніторингом показників ліквідності та платоспроможності, що забезпечує безперервність управлінського циклу та створює умови для своєчасного виявлення фінансових загроз.

Для оцінки ефективності запропонованих заходів у даному розділі доцільно побудувати порівняльну діаграму «до / після впровадження», яка відображає прогнозні зміни ключових показників кредитоспроможності: ліквідності (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності); фінансової стійкості (коефіцієнт фінансової автономії, співвідношення позикового та власного капіталу); боргового навантаження (коефіцієнт покриття боргу (DSCR), коефіцієнт покриття відсотків); ефективності діяльності (рентабельність активів (ROA), чистий грошовий потік від операційної діяльності) (рис. 3.1).

Рисунок 3.1.– Прогноз ключових фінансових показників управління
кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

* Примітка: складено автором

Прогнозна діаграма наочно демонструє очікуваний позитивний вплив удосконалення структури зобов'язань, впровадження системного фінансового

планування та моніторингу на рівень кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький».

Зокрема, прогнозується зростання показників ліквідності до нормативних значень, підвищення рівня фінансової автономії, зниження боргового навантаження та покращення показників покриття боргу. Це свідчить про відновлення платоспроможності підприємства, зниження кредитних ризиків і формування передумов для стійкого розвитку в середньостроковій перспективі.

Таким чином, запропоновані заходи є економічно обґрунтованими, системними та такими, що забезпечують відновлення ключових фінансових показників кредитоспроможності ТОВ «Євробетон Хмельницький», підвищення довіри кредиторів і фінансову стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності.

З метою практичної реалізації запропонованих заходів доцільно закріпити їх виконання за відповідними структурними підрозділами та посадовими особами підприємства (таблиця 3.2., додаток 3). Узагальнення організаційного забезпечення впровадження заходів з управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» свідчить, що ефективна реалізація запропонованих рішень можлива за умови чіткого розподілу функцій і відповідальності між фінансовою, бухгалтерською та управлінською службами підприємства. Закріплення відповідальних осіб за кожним заходом підвищує керованість фінансових процесів, забезпечує оперативність прийняття рішень та сприяє досягненню очікуваного управлінського ефекту у вигляді підвищення платоспроможності та зниження кредитних ризиків. Таким чином, чітке розмежування відповідальності між структурними підрозділами та посадовими особами створює організаційні передумови для ефективного впровадження запропонованих заходів. Реалізація наведених пропозицій дозволить ТОВ «Євробетон Хмельницький» підвищити рівень керованості фінансовими процесами, знизити кредитні ризики та забезпечити довгострокову фінансову стійкість підприємства.

Отже, у третьому розділі магістерської роботи обґрунтовано напрями удосконалення управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» з урахуванням результатів фінансового аналізу та сучасних вимог до оцінювання платоспроможності підприємств. Основну увагу зосереджено на оптимізації структури зобов'язань, упровадженні системного фінансового планування та формуванні комплексної моделі управління кредитоспроможністю.

Доведено, що оптимізація структури зобов'язань, зокрема зменшення частки короткострокових зобов'язань і подовження строків погашення боргу, є ефективним чинником підвищення кредитоспроможності підприємства. Застосування сценарного підходу підтвердило, що за незмінного загального обсягу боргу покращуються показники обслуговування зобов'язань, зростає коефіцієнт покриття боргу та знижується ризик втрати платоспроможності в короткостроковому періоді.

Обґрунтовано практичні напрями удосконалення управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький», які ґрунтуються на результатах фінансового аналізу, проведеного у попередньому розділі. Запропоновані заходи передбачають впровадження системного фінансового планування, управління грошовими потоками та борговим навантаженням, а також постійний фінансовий моніторинг ключових показників ліквідності й платоспроможності.

Сформована система дозволяє інтегрувати аналіз, планування та контроль у єдиний управлінський цикл, що забезпечує своєчасне виявлення фінансових ризиків і прийняття коригувальних управлінських рішень. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню прогнозованості фінансових результатів, зміцненню фінансової стійкості та забезпеченню стабільного рівня кредитоспроможності підприємства в умовах економічної нестабільності.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено комплексне теоретико-методичне та прикладне дослідження управління кредитоспроможністю підприємства на матеріалах ТОВ «Євробетон Хмельницький». Актуальність теми зумовлена загостренням проблем фінансової стійкості суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану, економічної нестабільності, обмеженого доступу до кредитних ресурсів та підвищених вимог фінансових установ до позичальників.

1. У процесі дослідження теоретико-методичних засад управління кредитоспроможністю підприємства встановлено, що кредитоспроможність є багатокомпонентною фінансово-економічною категорією, яка відображає здатність суб'єкта господарювання своєчасно та в повному обсязі виконувати свої боргові зобов'язання за рахунок власних грошових потоків і раціональної структури капіталу. Узагальнення наукових підходів дозволило обґрунтувати доцільність комплексного трактування кредитоспроможності як об'єкта активного фінансового управління, що формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів та змінюється залежно від прийнятих управлінських рішень.

2. Систематизація методичного інструментарію оцінювання управління кредитоспроможністю показала, що найбільш обґрунтованим у сучасних умовах є комплексний підхід, який поєднує кількісні методи фінансового аналізу (коефіцієнтний аналіз ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, інтегральні та рейтингові моделі) з якісною оцінкою управлінських, галузевих і макроекономічних факторів. Такий підхід забезпечує не лише оцінювання поточного рівня кредитоспроможності, а й дозволяє здійснювати прогнозування її динаміки та своєчасне виявлення фінансових ризиків.

3. Аналіз управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький» засвідчив, що у 2020–2024 роках підприємство характеризувалося зростанням масштабів діяльності та активів, проте це супроводжувалося підвищенням короткострокового фінансового навантаження.

Незважаючи на позитивні зрушення у частині зменшення довгострокових зобов'язань і підвищення фінансової автономії, структура поточних зобов'язань залишалася напруженою, що негативно впливало на рівень ліквідності та платоспроможності підприємства.

4. Оцінювання показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності показало, що протягом аналізованого періоду підприємству не вдалося досягти нормативних значень ключових коефіцієнтів ліквідності. Домінування запасів у структурі оборотних активів та випереджальні темпи зростання поточних зобов'язань порівняно з оборотними активами обмежували можливості підприємства щодо своєчасного виконання короткострокових зобов'язань. Водночас позитивною тенденцією є зростання рентабельності та здатності підприємства генерувати грошові потоки, що формує потенціал для підвищення кредитоспроможності у середньостроковій перспективі.

5. Обґрунтування напрямів удосконалення управління кредитоспроможністю на основі оптимізації структури зобов'язань дозволило визначити, що зменшення частки довгострокового боргу, вирівнювання графіків погашення зобов'язань і зниження залежності від короткострокового банківського кредитування є позитивними з позиції фінансової стійкості. Разом з тим подальше зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги потребує активного управління строками розрахунків і узгодження їх з реальними грошовими надходженнями з метою мінімізації ризиків ліквідності.

6. Запропоновані заходи з удосконалення системи фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності передбачають впровадження регулярного фінансового моніторингу ключових показників ліквідності, платоспроможності, боргового навантаження та грошових потоків, а також використання прогнозних інструментів для оцінювання впливу управлінських рішень на кредитний профіль підприємства. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню керованості фінансових ризиків, зміцненню довіри

кредиторів та забезпеченню стійкого фінансового розвитку ТОВ «Євробетон Хмельницький» в умовах економічної нестабільності.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості впровадження запропонованих рекомендацій у діяльність ТОВ «Євробетон Хмельницький» та інших підприємств реального сектору економіки з метою підвищення прогнозованості фінансових результатів, зниження кредитних ризиків і забезпечення стабільної фінансової стійкості. Реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню довіри кредиторів, покращенню кредитної репутації підприємства та розширенню можливостей залучення позикових ресурсів на економічно прийнятних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Altman E. I. Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *Journal of Finance*. 2019. Vol. 74(1). P. 589-609.
2. Altman E. I., Hotchkiss E., Wang W. Corporate Financial Distress, Restructuring, and Bankruptcy. New York : Wiley, 2019. 432 p.
3. Beaver W. H. Financial ratios as predictors of failure. *Journal of Accounting Research*. 2020. Vol. 58(3). P. 71-102.
4. Brigham E. F., Ehrhardt M. C. Financial Management: Theory & Practice. Boston : Cengage Learning, 2022. 880 p.
5. Brealey R., Myers S., Allen F. Principles of Corporate Finance. New York : McGraw-Hill, 2020. 976 p.
6. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : підручник. 5-те вид., перероб. і допов. Київ : Ніка-Центр, 2019. 720 с.
7. Вівсянко В.Р. Управління кредитоспроможністю підприємства. Фінансово-управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, приуроченої до 70-річного ювілею і 35-річної наукової та практичної діяльності у податковій сфері доктора економічних наук, професора СИНЧАКА Віктора Петровича (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова). 2025. С.42-44
8. Галасюк В. М. Управління фінансовою стійкістю підприємств : монографія. Київ : КНЕУ, 2019. 284 с.
9. Головка О. Г., Губарев О. О., Пономарьова А. Ю. Удосконалення управління кредитоспроможністю підприємств. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020. №21. С. 52-58.
10. Голубков Є. С. Фінансова надійність підприємств та управління кредитними ризиками. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30, № 2. С. 112–121.

11. Давиденко Н. М. Фінансова стійкість підприємства в умовах нестабільної економіки. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 38–43.
12. Довгань Ж. М. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Фінанси України*. 2020. № 9. С. 52–64.
13. Єпіфанов О. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2020. 360 с.
14. Єпіфанов А.О. та ін. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Суми : УАБС НБУ, 2007. 286 с.
15. Житар М. О. Управління ліквідністю підприємств реального сектору економіки. *Економічний простір*. 2021. № 168. С. 94–100.
16. Зубрин С. В. Управління кредитоспроможністю підприємства в умовах мінливого фінансово-економічного середовища : монографія. 2023. 97 с.
17. Квасницька Р. С. Фінансове планування як інструмент управління платоспроможністю підприємства. *Вісник ХНУ*. 2022. № 4. С. 61–67.
18. Ковальов В. В. Фінансовий менеджмент: теорія і практика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 640 с.
19. Корнєєв В. В. Управління борговим навантаженням підприємств. *Фінансовий простір*. 2020. № 3. С. 24–31.
20. Крамаренко Г. О. Фінансова стійкість підприємства та напрями її забезпечення. *Економіка і суспільство*. 2021. № 26.
21. Куклін В. М. Фінансовий стан і кредитоспроможність суб'єктів господарювання : методичні аспекти. Київ : Фінанси України, 2019. 244 с.
22. Левченко О. В. Кредитна політика підприємства в системі фінансового менеджменту. *Економічні науки*. 2022. № 1. С. 88–94.
23. Литовченко І. А. Управління кредитоспроможністю підприємств у системі фінансового менеджменту. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 45–58.
24. Мазаракі А. А., Шпикуляк О. Г. Фінансові механізми розвитку підприємств. Київ : КНЕУ, 2020. 312 с.

25. Merton R. C. On the pricing of corporate debt: The risk structure of interest rates. *Journal of Finance*. 2019. Vol. 74(2). P. 449–470.
26. Мінфін України. Методичні рекомендації з аналізу фінансового стану підприємств : наказ від 27.01.2020 р. № 49.
27. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНЕУ, 2020. 536 с.
28. Національний банк України. Аналітичні матеріали щодо кредитування підприємств. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 20.01.2026).
29. Нечипорук Л. В. Фінансова діагностика як основа управління платоспроможністю. *Економіка та управління*. 2021. № 2. С. 73–80.
30. Ohlson J. A. Financial ratios and the probabilistic prediction of bankruptcy. *Journal of Accounting Research*. 2020. Vol. 58(2). P. 321–346.
31. Петренко В. С. Управління грошовими потоками підприємства. *Економічний вісник*. 2019. № 4. С. 109–116.
32. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2020. 544 с.
33. Прокопенко О. В. Управління фінансовою стійкістю підприємств у кризових умовах. *Економічний аналіз*. 2022. № 2. С. 134–141.
34. Рибалко Л. П. Кредитний ризик у системі фінансового менеджменту. *Фінансовий простір*. 2021. № 1. С. 45–52.
35. Ross S. A., Westerfield R., Jordan B. *Corporate Finance*. New York : McGraw-Hill, 2021. 720 p.
36. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства. Київ : Знання, 2020. 512 с.
37. Ситник Л. С. Фінансове планування та бюджетування на підприємстві. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 65–70.
38. Стоянова Є. С. Фінансовий менеджмент: сучасні підходи. Київ : Ліра-К, 2020. 480 с.

39. Стецюк П.А., Гудзь О.Є. Управління кредитоспроможністю підприємства: теоретичні та практичні аспекти. Облік і фінанси. 2014. № 3(65). С. 110–116.
40. Сук Л. К. Фінансовий аналіз і прогнозування. Київ : КНЕУ, 2021. 398 с.
41. Солодовнік О.О., Докуніна К.І. Оцінка кредитоспроможності позичальника: аналіз основних підходів. Інфраструктура ринку. 2021. Випуск 53. С. 140-145.
42. Стефаненко М. М. Система збалансованих фінансових показників як основа прийняття контролінгових рішень. Фінанси України. 2017. № 3. С. 112-117.
43. Chaikovska I.I., Chaikovskiy M. Development of an economic-mathematical model to determine the optimal duration of project operations. Eastern-European journal of enterprise technologies (control processes). 2020. № 3 (105). P. 34-42.
44. Сучасний менеджмент у схемах і таблицях. Частина 1: навч. посіб. / за ред. Н.С. Іванова. Кривий Ріг: Вид.ДонНУЕТ, 2021. 282 с.
45. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: навч. посіб. Вид. 2-ге, без змін. Київ : ЮШУ, 2009. 564 с.
46. Терещенко О. О. Фінансова діагностика підприємства : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2020. 368 с.
47. Ткаченко Н. В. Управління платоспроможністю підприємства. *Фінанси України*. 2022. № 3. С. 77–86.
48. .Фінансова звітність ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 рр. URL: <https://opendatabot.ua/c/42978615>
49. Фролов С. М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
50. Фінансовий аналіз: навч.посіб. / За ред. І.О. Школьника. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

51. Халатур С.М., Трегуб О.М. Проблемні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств та перспективи їх розв'язання. Інвестиції: практика та досвід. 2020. №21-22. С. 37-42.

52. Хома І.Б., Панчак М.-І.М. Шляхи вирішення проблем щодо ліквідності та платоспроможності малих вітчизняних підприємств. Економічний простір. № 184, 2023. С.148-152.

53. Хомяк Р. Л. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економічні горизонти*. 2021. № 4. С. 58–65.

54. Чалий І. О. Фінансова стійкість підприємства та її оцінювання. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 102–108.

55. Швець В. Я. Фінансовий аналіз. Київ : Алерта, 2020. 412 с.

56. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент підприємства. Київ : Знання, 2019. 520 с.

57. Юрій С. І., Федосов В. М. Фінанси : підручник. Київ : Знання, 2020. 611 с.

58. Яременко О. Л. Управління кредитними ресурсами підприємства. *Економіка і прогнозування*. 2022. № 1. С. 119–127.

59. Zopounidis C., Doumpos M. Credit risk assessment: A multicriteria perspective. *European Journal of Operational Research*. 2019. Vol. 274. P. 1–17.

60. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs. Paris : OECD Publishing, 2021. 156 p.

ДОДАТКИ

Кредитний договір

Додаток Б 1.

Договір фінансового лізингу Л-23/263/1

Додаток Б 2

Договір фінансового лізингу №LVO-ФЛ-28879

Додаток В

Таблиця 2.1. Склад, структура та динаміка поточних зобов'язань ТОВ «Євробетон Хмельницький» за 2020–2024 рр., тис. грн*

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Поточні кредити банків	1 200,0	1 000,0	800,0	664,8	664,8	0,0	-135,2
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	7 600,0	9 200,0	12 800,0	18 300,0	29 887,5	+11 587,5	+5 500,0
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	950,0	1 100,0	1 450,0	490,4	620,0	+129,6	-959,6
у т.ч. з податку на прибуток	410,0	520,0	740,0	483,8	483,2	-0,6	-256,2
Поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування	210,0	260,0	320,0	36,9	100,9	+64,0	-283,1
Поточні зобов'язання з оплати праці	380,0	420,0	510,0	45,4	364,9	+319,5	-464,6
Інші поточні зобов'язання	8 200,0	6 700,0	9 800,0	34 504,2	38 247,0	+3 742,8	+24 704,2
Усього поточних зобов'язань	18 540,0	18 680,0	26 480,0	54 005,5	69 885,1	+15 879,6	+27 525,5
Структура %							
Поточні кредити банків	6,5	5,4	3,0	1,2	1,0	-0,2	-1,8
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	41,0	49,3	48,4	33,9	42,8	+8,9	-14,5
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	5,1	5,9	5,5	0,9	0,9	0,0	-4,6
Поточні зобов'язання за розрахунками зі страхування	1,1	1,4	1,2	0,1	0,1	0,0	-1,1
Поточні зобов'язання з оплати праці	2,1	2,2	1,9	0,1	0,5	+0,4	-1,8
Інші поточні зобов'язання	44,2	35,8	37,0	63,9	54,7	-9,2	+26,9
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		

*Примітка. Розраховано автором на основі даних фінансової звітності ТОВ «Євробетон Хмельницький»

Таблиця 2.2. Система показників оцінювання ліквідності, платоспроможності та рентабельності підприємства в управлінні його кредитоспроможністю

Група показників	Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст показника	Орієнтовне нормативне значення	Значення для оцінки кредитоспроможності
Показники ліквідності	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Характеризує здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів	1,5–2,5	Визначає рівень короткострокової платіжної спроможності
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	Показує можливість погашення зобов'язань без реалізації запасів	$\geq 1,0$	Оцінка реальної ліквідності активів для кредиторів
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання	Відображає частку зобов'язань, що можуть бути погашені негайно	0,2–0,3	Критичний індикатор платоспроможності у короткостроковому періоді
Показники платоспроможності та фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу	Характеризує частку активів, сформованих за рахунок власного капіталу	$\geq 0,5$	Визначає довгострокову фінансову незалежність
	Коефіцієнт фінансової залежності	Залучений капітал / Валюта балансу	Відображає залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування	$\leq 0,5$	Оцінка боргового навантаження
	Коефіцієнт співвідноше	Позиковий капітал /	Показує рівень	$\leq 1,0$	Ключовий показник для

	ння позикового і власного капіталу	Власний капітал	фінансового ризику		банків при кредитуванні
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти / Власний капітал	Характеризує мобільність власного капіталу	0,2–0,5	Свідчить про здатність самофінансування
Показники рентабельності	Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток / Середньорічні активи	Відображає ефективність використання активів	> 0	Оцінка здатності активів генерувати прибуток
	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Чистий прибуток / Середньорічний власний капітал	Характеризує прибутковість вкладеного власного капіталу	> ROA	Показник привабливості для інвесторів і кредиторів
	Рентабельність реалізації	Прибуток від реалізації / Чистий дохід	Відображає ефективність операційної діяльності	Зростаюча динаміка	Оцінка стабільності грошових потоків
	Операційна рентабельність	Операційний прибуток / Чистий дохід	Показує результативність основної діяльності	> 0	Ключовий індикатор здатності обслуговувати борг

*Примітка. Узагальнено автором на основі [14]

Додаток Д

Таблиця 2.3. Узагальнювальна матриця оцінювання рівня управління кредитоспроможністю підприємства (за ключовими показниками)

Блок оцінювання	Показник	Фактичне значення (2024 р.)	Норматив / орієнтир	Оцінка стану	Основний ризик	Управлінський висновок
Ліквідність	Коефіцієнт поточної ліквідності	0,68	$\geq 1,5$	Низький	Ризик непокриття поточних зобов'язань	Потреба в оптимізації оборотного капіталу
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,28	$\geq 0,7$	Критично низький	Ризик дефіциту ліквідних активів	Скорочення запасів, прискорення інкасації дебіторки
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,2–0,25	Критичний	Ризик ліквідного розриву	Формування мінімального грошового резерву
Платоспроможність і фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії	0,263	$\geq 0,5$	Недостатній	Низька частка власного капіталу	Зміцнення власного капіталу
	Коефіцієнт фінансової залежності	0,737	$\leq 0,5$	Високий	Надмірна залежність від позикових коштів	Зменшення боргового навантаження
	Частка поточних зобов'язань у загальних	$\approx 99\%$	$\leq 60\%$	Критична	Ризик рефінансування	Реструктуризація та подовження строків боргу
Рентабельність	Рентабельність продажів (ROS)	3,37 %	$\geq 5\%$	Низька	Недостатній грошовий потік	Підвищення маржинальності продукції
	Рентабельність операційної діяльності	4,11 %	$\geq 10\%$	Низька	Нестабільність операційного прибутку	Контроль витрат, підвищення ефективності
	Рентабельність виробництва	23,59 %	$\geq 20\%$	Прийнята	Обмежений вплив на ліквідність	Використання виробничого потенціалу
Інтегральна оцінка	Інтегральний показник управління кредитоспроможністю	0,501	0,60–0,79	Задовільний	Сукупний кредитний ризик	Перехід до активного управління кредитоспроможністю

*Примітка. Узагальнено автором на основі [14]

Додаток Ж

Таблиця 3.1. Узагальнювальна характеристика взаємозв'язку пропозицій щодо управління кредитоспроможністю з показниками фінансового аналізу ТОВ «Євробетон Хмельницький»*

№	Пропозиція (напрямок удосконалення)	Показники, використані у розділі 2	Управлінський ефект для кредитоспроможності
1	Запровадження фінансового планування	Чистий дохід від реалізації; фінансовий результат; рентабельність діяльності; частка позикового капіталу	Підвищення прогнозованості фінансових результатів та керованості кредитного навантаження
2	Планування грошових потоків	Чистий грошовий потік від операційної діяльності; коефіцієнти абсолютної та поточної ліквідності	Зниження ризику касових розривів і підвищення поточної платоспроможності
3	Планування боргового навантаження	Коефіцієнт фінансової автономії; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; DSCR	Забезпечення здатності своєчасно обслуговувати борг і зниження ризику дефолту
4	Фінансовий моніторинг ліквідності	Коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності; оборотність оборотних активів	Підтримка стабільного рівня платоспроможності та оперативне реагування на фінансові ризики
5	Моніторинг боргових показників	Коефіцієнт покриття відсотків (ICR); DSCR; фінансові витрати	Зниження кредитного ризику та підвищення довіри кредиторів
6	Встановлення цільових фінансових показників	Нормативи ліквідності; коефіцієнт автономії; ICR; DSCR	Формування системи раннього попередження фінансових загроз
7	Оперативне коригування фінансових планів	Відхилення фактичних і планових показників; динаміка прибутку; грошові потоки	Підтримання фінансової рівноваги та адаптація до змін зовнішнього середовища
8	Інформаційне забезпечення управління	Показники фінансової та управлінської звітності	Підвищення обґрунтованості управлінських рішень щодо кредитоспроможності
9	Інтеграція фінансового планування і контролю	Динаміка ліквідності; боргове навантаження; фінансові результати	Комплексне та безперервне управління кредитоспроможністю підприємства
10	Підвищення фінансової дисципліни	Прострочена кредиторська заборгованість; фінансові витрати; коефіцієнти ліквідності	Зміцнення кредитної репутації та підвищення доступності позикових ресурсів

*Примітка. Запропоновано автором

Додаток 3

Таблиця 3.2. Організаційне забезпечення реалізації заходів з удосконалення управління кредитоспроможністю ТОВ «Євробетон Хмельницький»*

№	Захід	Відповідальний(і)	Очікуваний результат
1	Загальна координація впровадження системи фінансового планування та моніторингу кредитоспроможності	Фінансовий директор / Головний бухгалтер	Узгодженість фінансових рішень та системність управління кредитоспроможністю
2	Розроблення річних і квартальних фінансових планів, бюджетів доходів і витрат	Бухгалтерія	Підвищення прогнозованості фінансових результатів
3	Планування та контроль грошових потоків (Cash Flow Budget, платіжний календар)	Фінансовий менеджер, бухгалтер	Зниження ризику касових розривів і забезпечення платоспроможності
4	Планування боргового навантаження та узгодження графіків погашення кредитів	Фінансовий менеджер / бухгалтер	Підвищення здатності обслуговувати борг (DSCR)
5	Моніторинг показників ліквідності (поточна, швидка)	Бухгалтерія	Підтримання стабільного рівня платоспроможності
6	Моніторинг боргових показників (ICR, DSCR)	Фінансовий менеджер	Зниження кредитного ризику та своєчасне виявлення фінансових загроз
7	Встановлення та контроль цільових фінансових нормативів	Бухгалтерія	Формування системи раннього фінансового попередження
8	Оперативне коригування фінансових планів у разі відхилень	Керівництво підприємства спільно з фінансовою службою	Підтримання стабільного фінансового стану підприємства
9	Формування та використання управлінської звітності	Бухгалтерія	Підвищення обґрунтованості управлінських рішень
10	Контроль фінансової дисципліни та виконання умов кредитних договорів	Керівник підприємства, фінансовий директор	Зміцнення довіри кредиторів та покращення

*Примітка. Запропоновано автором

Виконав студент

2 курсу магістратури за спеціальністю 072
Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок

« ___ » __ лютого 2026_ р..

_____ Підпис

В.Р. Вівсянко

_____ Ініціали, прізвище

Науковий керівник

Доцентка, кафедри, к.е.н., доцентка

« ___ » __ лютого 2026_ р.

_____ Підпис

О.М. Гриценко.

_____ Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:

Завідувачка кафедри, к.е.н.,
доцентка

« ___ » __ лютого 2026_ р.

_____ Підпис

А.В. Крушинська

_____ Ініціали, прізвище